

Marjo Hannele Heikkinen

**SUOMEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITYS IHMISKAUPAN JA SEN ILMIÖIDEN
YMPÄRILLÄ**

Opinnäytetyö

Kajaanin ammattikorkeakoulu

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Liiketalouden koulutusohjelma

Syksy 2010

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma
Tekijä(t) Marjo Hannele Heikkinen	
Työn nimi Suomen lainsäädännön kehitys ihmiskaupan ja sen ilmiöiden ympärillä	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Oikeudelliset opinnot	Ohjaaja(t) Hannu Juntunen Toimeksiantaja -
Aika Syksy 2010	Sivumäärä ja liitteet 52
<p>Ihmiskauppa on maailman laajuinen ilmiö ja sitä pidetään aikamme suurimpana ihmisoikeuksia loukkaava haasteena. Ihmiskaupassa on kiistatta kyse toisen ihmisen hyväksikäytöstä taloudellista ja muunlaista hyötyä tavoiteltaessa. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan Suomen lainsäädännön kehitystä ihmiskaupan ja sen ilmiöiden ympärillä. Ihmiskaupan ilmiöillä tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan paritusta, törkeää paritusta, prostituutiota, kiskonnan tapaista työsyrintää ja laittoman maahantulon järjestämistä sekä sen törkeää tekemuotoa. Työn on rajattu koskemaan Suomen lainsäädäntöä ja opinnäytetyö on luonteeltaan kvalitatiivinen tutkimus.</p> <p>Suomen lainsäädäntötarpeet ihmiskaupan ja sen ilmiöiden osalta kumpuavat kansallisista sekä kansainvälisistä muutostarpeista. Suomen jäsenyys Euroopan unioniin sekä Yhdistyneisiin Kansakuntiin antavat erilaisia lainsäädännöllisiä velvoitteita. YK:n Palermon sopimus antoi Suomelle avaimet kriminalisoida ihmiskaupan rikoslakiin. Ennen Palermon sopimusta ja sen jälkeen, Suomi on allekirjoittanut ja ratifioinut useita muitakin kansainvälisiä sopimuksia esimerkiksi ihmiskaupan ja sen ilmiöiden torjumiseksi ja uhrien oikeuksien turvaamiseksi. Uhrien oikeuksien kannalta oli EN:n niin sanottu uhridirektiivi, jonka myötä Suomikin sai lainsäädäntöön ihmiskaupan uhrille myönnettävän oleskeluluvan ja harkinta-ajan.</p> <p>Tämän opinnäytetyön teoriatausta pohjautuu Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin, voimassa oleviin lakeihin sekä hallituksen esityksiin. Suomen lainsäädännön kehitystä tutkitaan vuosien 1999- 2006 väliseltä ajalta, jolloin suurimmat muutokset ovat tapahtuneet. Teoriataustan tueksi kuudennessa luvussa käydään läpi Suomen tuomioistuimien antamia tuomioita ihmiskaupasta ja sen ilmiöistä. Lopuksi esitellään myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaa.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan todeta, että Suomen lainsäädäntö on kehittynyt paljolti kansainvälisten velvoitteiden vuoksi. Suomen lainsäädäntö kehittyy ja muuttuu ja jatkuvasti. Suomen lainsäädännön kehitystä olisi mielekästä tutkia esimerkiksi seuraavien viiden vuoden aikana, ja tutkia mitä hallitus aikoo tehdä seksipalveluiden ostamisen ja myynnin kokonaiskiellon suhteen. Tällä voisi olla vaikutuksia myös ihmiskaupparikosten määrään sekä Suomen maineeseen houkuttelevana alueena ihmiskaupassa.</p>	
Kieli	suomi
Asiasanat	ihmiskauppa, paritus, prostituutio, kiskonnan tapainen työsyrintä
Säilytyspaikka	☒ Verkkokirjasto Theseus ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Business	Degree Programme Business Administration
Author(s) Marjo Hannele Heikkinen	
Title Development of Finnish Legislation Concerning Human Trafficking and Other Related Phenomena	
Optional Professional Studies Law	Instructor(s) Hannu Juntunen
	Commissioned by -
Date Fall 2010	Total Number of Pages and Appendices 52
<p>Trafficking in human beings is a worldwide phenomenon and it is thought to be the biggest insulting challenge of human rights. Human trafficking means the exploitation of another person while pursuing for economic or other kind of benefit. This thesis studies the development of Finnish legislation around trafficking in human beings and other related phenomena, e.g. pimping, aggravated pimping, prostitution, extortion type discrimination at workplaces and organized illegal immigration and also aggravated organized illegal immigration. This thesis deals with only Finnish legislation and it is a qualitative survey.</p> <p>The needs for legislation changes concerning human trafficking and related phenomena come up from national and international needs for change. Finland is a member of the European Union and United Nations, which brings different kind of legislation commitments. The UN contract of Palermo gave Finland the keys to criminalize trafficking in human beings in the criminal code. Before and after the contract of Palermo Finland has signed and ratified several other international contracts, for example, to prevent human trafficking and other similar phenomena and to safeguard the rights of human trafficking victims. The Council of Europe's "victim directive" was remarkable for the rights of the human trafficking victims. With this directive also Finland added into the legislation the possibility to grant the permit of residence and the reconsideration period for the victim of human trafficking.</p> <p>The thesis is based on the international contracts binding Finland, the operative legislation and government proposals. The study concentrates on the changes of legislation during the years of 1999-2006 when the biggest changes were made in Finnish legislation. To support the theory the sixth chapter includes sentences on human trafficking and its phenomena given by courts of law in Finland. At the end of the thesis the aid system of human trafficking victims is introduced.</p> <p>It can be said that the Finnish legislation has changed a lot because of the international commitments. The law is changing all the time. It would be interesting to study more during the next five years what Finnish Government is going to do about the question of prostitution. The ban would affect the amount of human trafficking crime and also Finland's role in the trafficking market.</p>	
Language of Thesis	finnish
Keywords	trafficking in human beings, pimping, prostitution, extortion type discrimination at workplaces
Deposited at	☒ Electronic library Theseus ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

"Se, joka kykenee ajattelukykynsä perusteella näkemään edeltä käsin, mitä on tehtävä, on luonnostaan hallitsija ja luonnostaan käskijä, ja se, joka kykenee ruumiillisesti tekemään nämä asiat, on hallittu ja luonnostaan orja." Aristoteles, antiikin filosofi ja tiedemies.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUSONGELMAT JA TYÖN RAJAUS	2
2.1 Teoriatausta	2
Kvalitatiivinen tutkimus	3
3 TERMIT JA KÄSITTEET	4
3.1 Ihmiskauppa	4
3.2 Paritus	6
3.3 Prostituutio	8
3.4 Kiskonnan tapainen työsyryntä	10
3.5 Laiton maahantulo	12
3.5.1 Laittoman maahantulon järjestäminen	13
3.6 Rikos ihmisyyttä vastaan	15
4 SUOMEA SITOVAT KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET	17
4.1 Yhdistyneet Kansakunnat	17
Yleissopimus ihmisten kaupan ja toisten prostituutiosta hyötymisen tukahduttamisesta	18
Naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus ja sen valinnainen lisäpöytäkirja	18
Lapsen oikeuksien sopimus	19
Palermion sopimus sekä ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta koskevat lisäpöytäkirjat	19
Rooman sopimus	21
4.2 Euroopan unioni ja Euroopan neuvosto	22
Ihmisoikeussopimus	22
Ihmiskauppaa koskeva yleissopimus	22
EU:n Amsterdamin sopimus	23
Euroopan neuvoston puitepäätös ihmiskaupan torjunnasta	24
Neuvoston ”uhridirektiivi”	24
Euroopan unionin perusoikeuskirja	25
ILO:n yleissopimus lapsityön pahimpien muotojen kieltämisestä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi	26

5 SUOMEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITYS	27
5.1 Ulkomaalaislaki 301/2004	27
5.1.1 Uhrin oikeudet lainsäädäntöön vuonna 2006	28
5.2 Rikoslaki	29
5.2.1 Rikoslain osa kokonaisuudistusta vuonna 1999	29
5.2.2 Ihmiskaupan ja sen ilmiöiden kriminalisointi vuonna 2004	31
5.2.3 Vuoden 2006 uudistukset	36
5.3 Järjestyslaki	37
5.3.1 Muutokset katuprostituutioon vuonna 2002	37
5.3.2 Muutokset vuonna 2006	38
5.4 Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta	38
5.4.1 Ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmä käynnistyi vuonna 2006	38
6 ENNAKKORATKAISUT SUOMEN TUOMIOSTUIMISSA	40
6.1 Törkeä ihmiskauppa	40
6.2 Törkeä paritus	41
6.3 Laittoman maahantulon järjestäminen	43
6.4 Kiskonnan tapainen työsyryntä	45
7 IHMISKAUPAN UHRIEN AUTTAMISJÄRJESTELMÄ	46
7.1 Toimintaperiaate	46
7.1.1 Lainsäädäntö	47
7.2 Prosessi	47
7.3 Haasteet	48
7.4 Uhrien määrät vastaanottokeskuksissa	49
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	51
LÄHTEET	55
LIITTEET	

LYHENTEET

EU	Euroopan unioni
EN	Euroopan unionin neuvosto
HE	Hallituksen esitys
HO	Hovioikeus
ILO	Kansainvälinen työjärjestö (International Labour Organization)
JL	Järjestyslaki
KKO	Korkein oikeus
KäO	Käräjäoikeus
LaVM	Lakivaliokunnan mietintö
RL	Rikoslaki
SEXPO-säätiö	Seksuaalisuuden ja ihmissuhteiden asiantuntija
SopS	Sopimus
UL	Ulkomaalaislaki
YK	Yhdistyneet Kansakunnat

1 JOHDANTO

Ihmiskauppaa ja siihen rinnastettavia rikoksia pidetään tämän päivän suurimpina ihmisoikeuksia loukkaavina haasteina. Ihmiskauppa käsitteenä on hyvin moninainen ja sen vuoksi se ilmenee monin eri tavoin. Ihmiskaupassa uhria käytetään hyväksi taloudellista hyötyä tavoiteltaessa, hyödyntäen uhrin turvatonta tilaa tai riippuvaista asemaa. Ihmiskaupan kenties ”yleisimmät” ilmenemismuodot ovat seksuaalinen hyväksikäyttö esimerkiksi seksiteollisuudessa, prostituutiossa ja parituksessa. Työperäisessä hyväksikäytössä uhrin työolosuhteet ja tämän kohtelu ovat usein aliarvoista. Ihmiskauppa ilmenee myös elinten ja kudosten kauppana sekä pakkoavioliittoina. Toistaiseksi elinkauppaa ja pakkoavioliittoja ei ole havaittu Suomessa.

Suomen roolin ihmiskaupassa uskotaan olevan sekä kohde-, että kauttakulkumaa. Esille tulleita uhreja on ollut toistaiseksi vähän, mutta ihmiskaupan uhrien todellisen määrän oletetaan olevan paljon arveltua suurempi, sillä tarkkoja tilastoja uhrien määrästä ei ole. Ihmiskaupaan liittyy vahvasti kansainvälinen järjestäytyneet rikollisuus, joten toiminta on hyvin salaista ja organisoitua. Tämän vuoksi uhrien löytäminen ja erityisesti heidän tunnistamisensa sekä tekijöiden kiinni saaminen heidän saattamiseen edesvastuuseen rikoksistaan, on viranomaisille valtava haaste.

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan Suomen lainsäädännön kehitystä ihmiskaupan ja sen ilmiöiden ympärillä. Ilmiöinä tässä tutkimuksessa käsitellään paritus, törkeä paritus, kiskonnan tapainen työsyryntä, prostituutio ja laittoman maahantulon järjestäminen sen törkeä toteutustapa mukaan lukien. Tarkoituksena on tutkia kuinka nämä rikosnimikkeet ovat saaneet paikkansa myös Suomen lainsäädännössä. Ihmiskauppa rikosnimikkeenä Suomessa ja muualla maailmassa on esitutkinnassa ja tuomioistuimissa erittäin harvinainen, sillä usein tapaukset, joissa on selkeitä piirteitä ihmiskaupasta, tutkitaan ja käsitellään sen lähirikoksina. Tämän vuoksi on tärkeää tiedostaa myös näiden rikosten piirteet.

Vuonna 2000 Yhdistyneiden Kansakuntien laatiman Palermon yleissopimuksen ja sen ihmiskauppalisäpöytäkirjan sekä ihmissalakuljetusta koskevan lisäpöytäkirjan myötä Suomi sai lainsäädännölliset avaimet kriminalisoida ihmiskauppa Suomen rikoslakiin.

Rangaistussäännökset ihmiskauppa ja törkeä ihmiskauppa astuivat voimaan vuonna 2004. Tässä opinnäytetyössä käydään läpi myös Suomen tuomioistuimissa annettuja tuomioita tuomioistuinkertomusten sekä Kansallisen ihmiskaupparaportoinnin vuoden 2010 kertomuksen valossa. Jäljempänä tätä kertomusta tullaan kutsumaan vähemmistövaltuutetun raporttina. Tutkimuksessa käydään lyhyesti läpi Suomen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaa.

2 TUTKIMUSONGELMAT JA TYÖN RAJAUS

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella Suomen lainsäädännön kehitystä ihmiskaupan ja sen ilmiöiden ympärillä. Suomen lainsäädännön kannalta tarkastelun kohteena ovat rikoslaki, ulkomaalaislaki, järjestyslaki sekä laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Näissä laeissa käsitellään ihmiskauppaa ja sen ilmiöitä koskevia rangaistuksia. Opinnäytetyön tutkimusongelmaksi muodostuukin kysymys, miten ja miksi Suomen lainsäädäntö on kehittynyt. Asiaa tutkitaan siis lainsäädännön kannalta. Aihe on rajattu koskemaan Suomen lainsäädännön kehitystä. Tässä opinnäytetyössä ei tutkita esimerkiksi poliisin tai rajavartiolaitoksen viranomaisen lainsäädännön kehityksen mahdollistamia keinoja ihmiskaupan ja sen ilmiöiden tutkimiseen, ratkaisemiseen ja rankaisemiseen.

2.1 Teoriatausta

Suomen lainsäädäntötarpeet kumpuavat kansallisista sekä kansainvälisistä muutostarpeista. Tämän opinnäytetyön niin kutsuttu teoriatausta pohjautuu Suomen hallituksen esityksiin, Suomen voimassa oleviin lakeihin sekä kansainvälisiin muutostarpeisiin. Suomea sitovat useat kansainväliset sopimukset muun muassa Euroopan unionin ja Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenyyden myötä. Tässä opinnäytetyössä kootaan yhteen nämä Suomea sitovat kansainväliset sopimukset ja selvitetään lyhyesti niiden sisältöä, jotka koskevat ihmiskauppaa ja sen ilmiöitä.

Koska nämä kansainväliset sopimukset sitovat Suomea, sopimusten ehdot voivat vaatia jäsenmaitaan muuttamaan myös kansallista lainsäädäntöä vastaamaan sopimusehtoja. Hallituksen esityksiä käytetään tässä opinnäytetyössä keinona tarkastella kansallisia ja myös kansainvälisiä muutostarpeita lakien uudistamiseksi. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan myös muita virallislähteiden julkaisuja aiheesta. Merkittävimpänä voitaneen mainita vähemmistövaltuutetun kertomus 2010 ihmiskaupasta ja sen ilmiöistä Suomessa.

Kvalitatiivinen tutkimus

Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen tarkoitus on kartoittaa, selittää ja kuvailla ihmiskauppaa ja sen ilmiötä Suomen lainsäädännön kehityksen kannalta. Tutkimuksessa kuvaillaan Suomen tuomioistuimessa annettuja tuomioita ihmiskauppaan ja sen ilmiöihin liittyen. Opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa Suomen lainsäädännön nykytila ja selittää syy-seuraussuhteen kautta lainsäädännön kehitys. (Hirsjärvi 2004, 129–130.)

3 TERMIT JA KÄSITTEET

Ihmiskauppaa ja siihen rinnastettavia toimia pidetään tämän päivän suurimpina ihmisoikeuksia loukkaavana haasteena. Ihmiskauppa käsitteenä on hyvin moninainen ja sen vuoksi se ilmenee monin eri tavoin. Ihmiskaupassa uhria käytetään hyväksi taloudellista hyötyä tavoiteltaessa, hyödyntäen uhrin turvatonta tilaa tai riippuvaista asemaa. Ihmiskaupan kenties yleisimmät ilmenemismuodot ovat seksuaalinen hyväksikäyttö esimerkiksi seksiteollisuudessa, prostituutiossa ja parituksessa, sekä työperäinen hyväksikäyttö, jossa uhrin työolosuhteet ja tämän kohtelu ovat usein aliarvoisia. Ihmiskauppa ilmenee myös elinten ja kudosten kauppana sekä pakkoavioliittoina. Toistaiseksi elinkauppaa ja pakkoavioliittoja ei ole havaittu Suomessa. (Biaudet 2010, 6-7.)

Tässä luvussa käydään läpi Suomen lainsäädännön kanta ihmiskauppaan ja siihen rinnastettaviin toimiin, joita kutsutaan tässä opinnäytetyössä ilmiöiksi. Termit avataan Suomen lainsäädännöstä ja kutakin ilmiötä havainnollistetaan lainsäädännön määritelmien lisäksi myös konkreettisilla luvuilla.

3.1 Ihmiskauppa

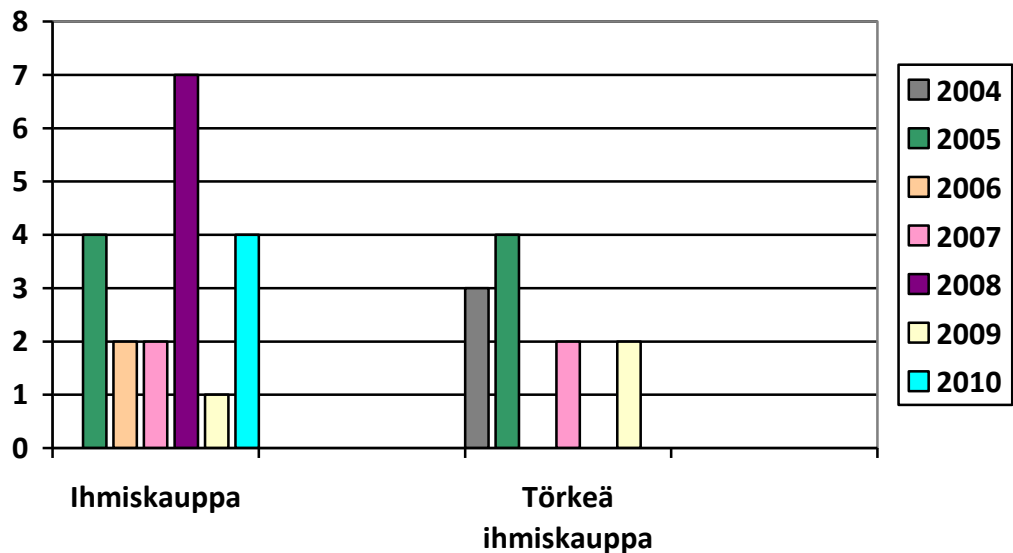
Ihmiskauppa on toisen ihmisen hyväksikäyttämistä ja kontrollointia, josta ihmiskauppiat hyötyvät aina joko taloudellisesti tai aineellisesti. Ihmiskauppa on kansainvälinen ongelma, ja se liittyy vahvasti kansainväliseen järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Rikoslain 25:3 §:n mukaan henkilö on tuomittava ihmiskaupasta, mikäli tämä ottaa toisen valtaansa, värvää toisen taikka luovuttaa, kuljettaa, vastaanottaa tai majoittaa toisen hänen saattamisekseen parituksen tai siihen rinnastettavan seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi, pakkotyöhön tai muihin ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin. Samaisessa momentissa kielletään myös elimien tai kudoksien poistaminen taloudellista hyötyä haettaessa. Olennaisena osana ihmiskaupan piirteisiin kuuluu myös toisen henkilön erehdyttäminen ja erehdyksen hyväksikäyttäminen. Myös uhriutuneen henkilön turvattoman ja riippuvaisen tilan hyväksikäyttäminen kriminalisoidaan. Koska ihmiskauppaan liittyy olennaisena osana myös raha, maksun vastaanottaminen tai

antaminen toista vlassaan pitävälle on lailla kielletty. Ihmiskaupasta tulee tuomita myös se, joka ottaa valtaansa kahdeksaatoista vuotta nuoremman henkilön taikka värvää, luovuttaa, kuljettaa, vastaanottaa tai majoittaa tämän ihmiskauppaa saattavassa tarkoituksessa, vaikka mitään aiemmin mainittuja keinoja ei olisi käytetty. Rikoksen tekijä on tuomittava ihmiskaupasta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi, ja enintään kuudeksi vuodeksi. (HE 32/2006.)

Törkeäksi ihmiskaupaksi (RL 25:3a §) katsotaan poikkeuksetta alaikäisten ja sellaisten henkilöiden välittäminen ihmiskaupankohdeiksi, joiden kyky puolustaa itseään on olennaisesti heikentynyt. Henkilö, joka tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella aiheuttaa toiselle vaikean ruumiinvamman, hengenvaarallisen tilan tahi vakavan sairauden, ja kun rikoksen katsotaan olevan kokonaisuutena arvostellen törkeä, syyllistyy rikoksen tekijä ihmiskaupan törkeään toteutusmuotoon. Se, joka alistaa toisen orjuuteen tai pitää toista orjuudessa, kuljettaa orjia tai käy kauppaa orjilla, tulee rikoksen tekijä tuomita törkeästä ihmiskaupasta vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi. Sekä ihmiskaupassa että törkeässä ihmiskaupassa jo yritys on rangaistava.

Keskusrikospoliisilta saatujen tilastojen mukaan, vuonna 2004 jolloin ihmiskauppa kriminalisoitiin Suomen rikoslakiin, ei tutkinnan alla ollut yhtäkään ihmiskaupparikosta. Sen sijaan samaisena vuotena tutkittiin kolme törkeän ihmiskaupan rikosnimikkeellä olevaa rikosta. Seuraavana vuotena molempien rikosten määrä tasaantui neljään tapaukseen. Vuonna 2006 annettiin Suomen ensimmäinen tuomio puhtaasti ihmiskaupasta, jolloin poliisi tutki kahta ihmiskauppaan liittyvää rikosta. Vuonna 2007 tutkinnan alle päätyi kaksi rikosta kumpaakin laatua, kun taas seuraavana vuonna 2008 ihmiskauppaa tutkittujen rikosten määrä suoranaisesti räjähti aikaisempien vuosien määriin verrattuna. Tällöin tutkintaan päätyi seitsemän ihmiskaupparikosta, muttei yhtään törkeää tekemuotoa. Vuonna 2009 osat ihmiskaupan ja törkeän ihmiskaupan välillä vaihtuivat, tosin pienemmässä mittakaavassa. Tällöin tutkittiin yhtä ihmiskaupparikosta ja kahta törkeää ihmiskauppaa kun osat jälleen vaihtuivat vuoteen 2010 tultaessa. Tänä vuonna ihmiskaupparikosten määrissä on taannuttu vuoden 2005 tasolle, jolloin poliisin tutkinnassa oli neljä ihmiskaupparikosta, kumpaakin laatua. Vuoden 2010 aikana Suomessa on tutkittu neljää ihmiskaupparikosta.

Taulukko 1. Poliisin tutkimat ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa koskevat tapaukset vuosien 2004 - 2010 välisenä aikana.

Lähde: Haastattelu Jouko Ikonen, KRP

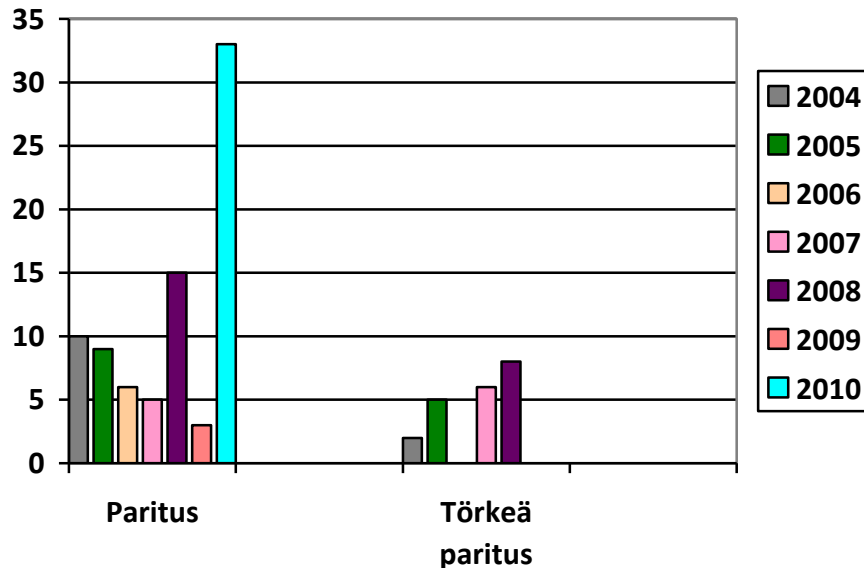
3.2 Paritus

Paritus (RL 20:9 §) ja erityisesti törkeä paritus (RL 20:9a §) sisältävät samankaltaista tunnusmerkistöä kuin ihmiskauppa ja siksi niiden erottaminen toisistaan sekä lain tulkitseminen rangaistusten asettamiseksi on hankalaa. Myös parituksessa on kiistatta kyse toisen ihmisen hyväksikäytöstä taloudellista etua tavoiteltaessa. Henkilö, joka taloudellista hyötyä joko itselleen tai hankkii asunnon toiselle henkilölle tai jonkin muun tilan, jota on tarkoitus käyttää tulon hankinnassa maksua vastaan tapahtuvalla sukupuoliyhteydellä tahi siihen rinnastettavalla seksuaalisella teolla sekä kahdeksaatoista vuotta nuoremman lapsen tekemää, ilmeisellä tavalla sukupuolisiveellisyyttä loukkaavaa tekoa varten, syyllistyy paritukseen. Myös toisen henkilön viettely tai painostus maksua vastaan tapahtuvaan seksuaaliseen tekoon on kriminalisoitu. Kaikenlainen markkinointi, mikä tietäen voi edistää edellä mainittua toimintaa, on myös rangaistava teko. Tällaista voi olla esimerkiksi yhteystietojen jakaminen. Rikoksen tekijä on tuomittava parituksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Rikosnimike muuttuu törkeäksi paritukseksi (RL 20:9 a §), mikäli toiminnassa on mukana alaikäisiä lapsia, sillä tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä, ja sen katsotaan olevan erittäin suunniteltua. Mikäli toiminnalla aiheutetaan tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila taikka näihin rinnastettavaa erityisen tuntuva kärsimystä ja rikoksen katsotaan olevan kokonaisuutena arvostellen törkeä, on rikoksen tekijä tuomittava törkeästä parituksesta. Rangaistuksena törkeästä parituksesta tuomitaan vähintään neljä kuukautta ja enintään kuusi vuotta vankeutta. Yritys katsotaan rangaistavaksi teoksi parituksessa sekä sen törkeässä tekomuodossa.

Seuraavan taulukon tietojen mukaan paritusrikosten määrä ihmiskaupparikosten määrään verrattuna näyttää olevan merkittävästi suurempi. Kun ihmiskaupparikoksia on enimmillään tutkittu kahdeksan vuonna 2008, tutkittiin samana vuonna 15:tä paritusrikosta ja kahdeksaa törkeää paritusrikosta. Vuodesta 2004 paritusrikosten määrä on tullut tasaisesti alas vuoteen 2007 saakka, jolloin tutkittiin viittä paritusrikosta sekä kuutta törkeää paritusrikosta. Taulukosta voidaan myös tulkita, että tavallisten paritusrikosten määrän laskiessa, näiden kolmen vuoden aikana tutkintaan tuli kuitenkin enemmän törkeitä paritusrikoksia. Törkeiden paritusrikosten määrään vaikuttanee vuonna 2004 rikoslakiin lisätty törkeän parituksen rikostunnusmerkistö. Tultaessa vuoteen 2009 paritusrikosten määrä on laskenut merkittävästi, mutta selvä räjähdys paritusrikosten määrään on tullut vuonna 2010, jolloin poliisin tutkintaan päätyi jopa 33 paritusrikosta törkeän paritusrikosten määrän jäädessä historialliseen nolnaan.

Taulukko 2. Poliisin tutkimat paritusta ja törkeää paritusta koskevat tapaukset vuosien 2004 - 2010 välisenä aikana.

Lähde: Haastattelu Jouko Ikonen, KRP

3.3 Prostituutio

Prostituutiossa on kyse seksuaalipalveluiden tarjoamisesta taloudellista hyötyä tavoiteltaessa. Suomen lainsäädäntö kriminalisoi prostituution osittain. Laki kieltää seksipalveluiden maksullisen tarjoamisen ja ostamisen yleisellä paikalla järjestyslain 7 § 1 momentin nojalla. Yleisellä paikalla, missä seksuaalipalveluita tarjotaan, tarkoitetaan lain mukaan tietä, katua, jalkakäytävää, toria, puistoa, uimarantaa, urheilukenttää, vesialuetta, hautausmaata tai muuta vastaavaa aluetta, joka on yleisesti kaikkien käytettävissä. Seksuaalipalvelulla, josta prostituutiosta on kyse, tarkoitetaan sukupuoliyhteyttä sekä siihen rinnastettavaa seksuaalista tekoa.

Suomen RL:n 20:8 §:n mukaan seksipalveluiden ostaminen on rangaistava teko, mikäli seksikaupan kohteena oleva henkilö on hyväksikäytön uhri parituksessa tai ihmiskaupassa. Samoin seksipalveluiden ostaminen nuorelta henkilöltä, joka on alle 18-vuotias, on rangaistava teko. Ostaja on tuomittava seksikaupan kohteena olevan

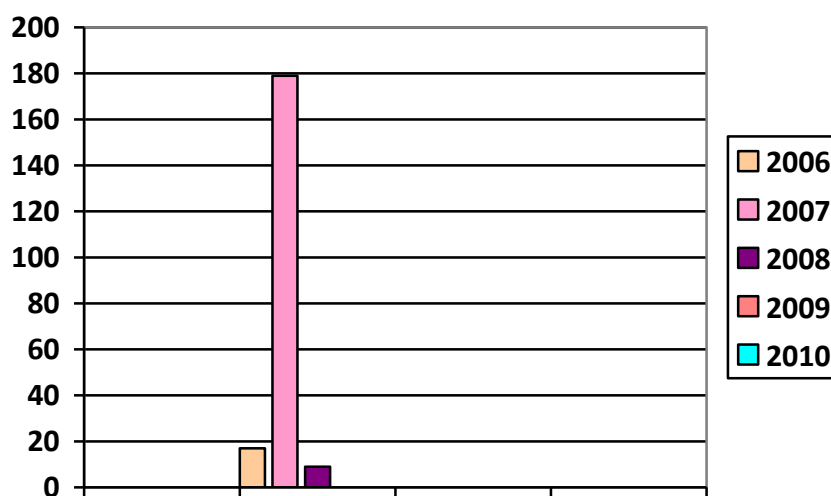
henkilön hyväksikäytöstä sakkoon tai enintään kuuden kuukauden vankeuteen. Seksipalvelujen

ostaminen nuorelta henkilöltä pidentää rangaistusta sakosta enintään vuoden mittaiseen vankeusrangaistukseen. Yritys molemmissa teoissa on rangaistava.

Koska itsenäisen prostituution harjoittaminen muualla kuin julkisella paikalla on sallittua, tullaan seuraavassa taulukossa esittämään seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä koskevat Poliisin tutkimat tapaukset vuosilta 2004 - 2010.

Tämä taulukko poikkeaa aikaisemmista siten, että tässä tutkitaan seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttör rikoksia poikkeuksellisesti vuodesta 2006 alkaen vuoteen 2010. Seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö kriminalisoitiin Suomen rikoslakiin vasta vuonna 2006, joten sen esiintyminen poliisin rikostutkinnassa enne vuotta 2006 on mahdotonta. Tällöin tutkittiin 17 tapausta, joissa seksipalveluita oli ostettu ihmiskaupan tai parituksen uhrilta. Tutkittujen rikosten määrä kasvaa huimasti vuoteen 2007 tultaessa, jolloin poliisi tutki 179 rikosepäilyä seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä. Vuonna 2008 rikosten määrät laskivat yhtä nopeasti kuin nousivatkin, jolloin tutkintaan päätyi ainoastaan yhdeksän rikosepäilyä. Edellisten vuosien sijaan vuosina 2009 ja 2010 poliisin tutkintaan ei ole päätynyt yhtäkään tapausta.

Taulukko 3. Poliisin tutkimat seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä koskevat jutut vuosien 2004 - 2010 välisenä aikana.

Lähde: Haastattelu Jouko Ikonen, KRP

Ammatinharjoittamisen kannalta ero vapaaehtoisuuden ja hyväksikäytön kannalta on olennainen. SEXPO-säätiö julkaisi Anna Kontulan väitöstudkimuksen *Prostituutio Suomessa* vuonna 2005. Kontula tutki muun muassa suomalaisen prostituution muotoja, siihen liittyviä ongelmia sekä prostituutiota koskevaa lainsäädäntöä. Kontula tuo haastatteluillaan esille prostituoitujen vapaaehtoisuuden seksityöhön, prostituoitujen hyvin erilaiset motiivit harjoittaa seksityötä sekä sen, että ammattilaiset ja harrastelijat tulevat erilaisista sosiaalisista yhteiskuntaluokista iästä ja koulutuksesta huolimatta. (Kontula 2005, 19–21.)

Kontulan mukaan Suomen prostituutorakenteessa on havaittavissa sekä ammattilaisia että harrastelijoita. Koska järjestyslaki kieltää seksipalveluiden ostamisen ja maksullisen tarjoamisen ainoastaan yleisellä paikalla, on itsenäisen prostituution harjoittaminen sallittua muualla. Tällaista toimintaa harjoittavat ammattilaiset maksavat muun muassa veroja ja osallistuvat seksityöntekijöiden verkostoihin kehittääkseen itseään ammatissaan. (Kontula 2005, 15–16.)

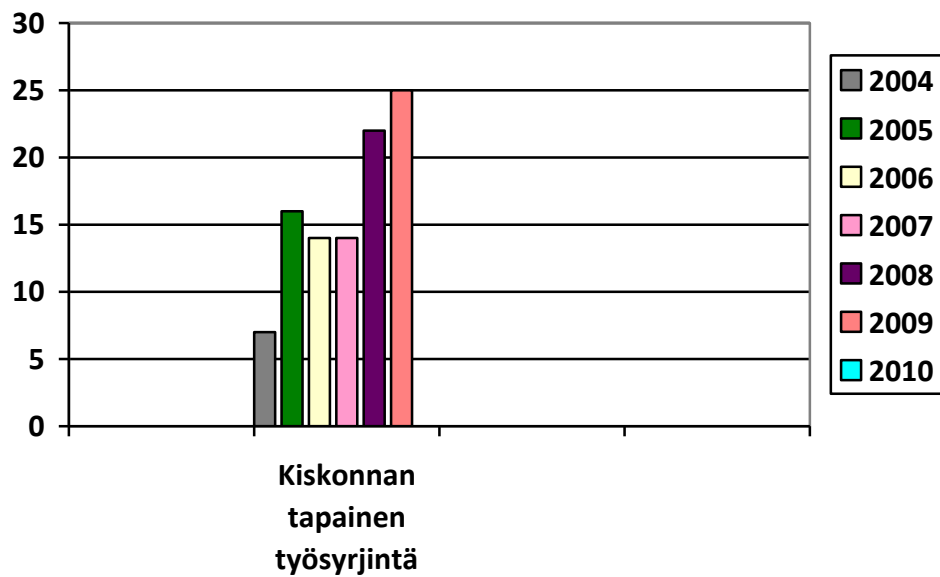
3.4 Kiskonnan tapainen työsyryntä

Kiskonnan tapainen työsyryntä on kriminalisoitu rikoslain 47:3a §:ssä. Kiskonnan tapaisessa työsyrynnässä työnhakija tai työntekijä asetetaan eriarvoiseen asemaan muihin työnhakijoihin ja työntekijöihin verrattuna käyttämällä hyväksi työnhakijan tai työntekijän taloudellista tai muuta ahdinkoa, riippuvaista asemaa, ymmärtämättömyyttä, ajattelemattomuutta tai tietämättömyyttä. Näin voi tapahtua ulkomailta saapuville tai värvätyille henkilöille, jotka joutuvat kohdemaassa työperäisen ihmiskaupan kohteeksi. Töihin saapuvat henkilöt eivät välttämättä ymmärrä joko täysin, tai ovat osittain tietämättömiä kohdemaan työlaista ja heille kuuluvista eduista. Esimerkiksi lainmukaisia iltat- tai viikonloppulisiä ei välttämättä makseta, mikäli katsotaan, ettei työntekijä ole niistä tietoinen tai ei ymmärrä niitä vaatia. Kiskonnan tapaisesta työsyrynnästä tuomitaan sakkoon tai vankeuteen kahdeksi vuodeksi. (Biaudet 2010, 6.)

Huomiota herättävät tämän suhteen Suomeen syksyisin saapuvat marjanpoimijat. Vähemmistövaltuutettu ilmaisee huolensa marjanpoimijoista ja heidän asemastaan vuoden 2010 kertomuksessaan. Marjanpoimijat joutuvat ottamaan kotimaassaan usein merkittävän suuren summan velkaa, jotta he pääsevät Suomeen marjanpoimintaan. Useat marjanpoimijat ovat jääneet matkastaan tappiolle pitkistä työpäivistä ja kohtuullisen hyvistä marjasadosta huolimatta. Suurin osa tuloista kuluu jo majoitukseen ja ravitsemukseen Suomessa. Ongelmana on marjanpoimijoiden olojen riittämätön valvonta viranomaisten taholta. Heidän velkaantumisestaan johtuva haavoittuvuus voi altistaa heidät ihmiskaupalle ja siihen liittyvään hyväksikäyttöön. Suurin riski aiheutuu heidän itsensä kannalta kielitaidottomuudesta, ja siitä että he eivät ole tietoisia kaikista työntekoon liittyvistä riskeistä, kuten siitä, että he toimivat Suomessa yrittäjäriskillä. (Biaudet 2010, 139 – 140.)

Kiskonnan tapainen työsyryntä lisättiin Suomen rikoslakiin vuonna 2004, jonka jälkeen poliisin tutkintaan päätyi jo samana vuonna seitsemän rikosepäilyä. Määrät ovat vuosien saatossa vain kasvaneet. Seuraavasta taulukosta selviää, että vuonna 2005 tutkittujen tapausten määrä oli 16. Seuraavina kahtena vuotena 2006 - 2007 tutkintaan päätyneiden rikosepäilyjen määrä pysytteli identtisesti 14:ssä. Tilanne kuitenkin muuttui, kun vuonna 2008 poliisi tutki jo reilua kahtakymmentä tapausta. Vuonna 2009 kiskonnan tapainen työsyryntä näytti elävän huippuvuosiaan kun poliisin tutkinnassa oli ollut jo 25 rikosepäilyä. Vuonna 2010 tapausten määrä on laskenut nollalukemiin ensimmäistä kertaa.

Taulukko 4. Poliisin tutkimat kiskonnin tapaista työsyryntää koskevat jutut vuosien 2004 - 2010 välisenä aikana.

Lähde: Haastattelu Jouko Ikonen, KRP

3.5 Laiton maahantulo

Laiton maahantulo kuuluu olennaisesti ihmiskauppaan ja sen ilmiöihin. Laiton maahantulo toteutetaan erilaisin keinoin. Laiton maassa oleskelu tarkoittaa sitä, että ulkomaalainen oleskelee maassa ilman asianmukaisia matkustusasiakirjoja ja/tai viisumia ja oleskelulupaa. Viisumia hankittaessa voidaan huijata viranomaisia maassa oleskelun tarkoituksesta, jolloin myönnetty viisumi on saatu väärin perustein, asioita salaamalla tai väärää tietoa antamalla. (Sisäasiainministeriö 2010, Laittoman maahanmuuton torjunta.)

Ulkomaalaislain mukaan henkilöllä, joka saapuu Suomeen, on oltava mukanaan asianmukaiset matkustusasiakirjat kuten passi ja tarvittaessa viisumi. Mikäli henkilön

oleskelu maassa perustuu työn tekemiseen, on hänellä oltava mukanaan joko työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Tarvittaessa henkilön on myös pystyttävä todistamaan asiakirjoin, mikä on suunnitellun maassaolon tarkoitus. Liikkuminen EU:n sisällä unionin kansalaisille on vapaampaa, sillä maahan saapuvalta henkilöltä ei enää vaadita viisumia, vaan esimerkiksi voimassa oleva passi riittää maahan saapumiseen ja siellä oleskeluun. (UL luku 2, 11:1,2 ja 3 §.)

3.5.1 Laittoman maahantulon järjestäminen

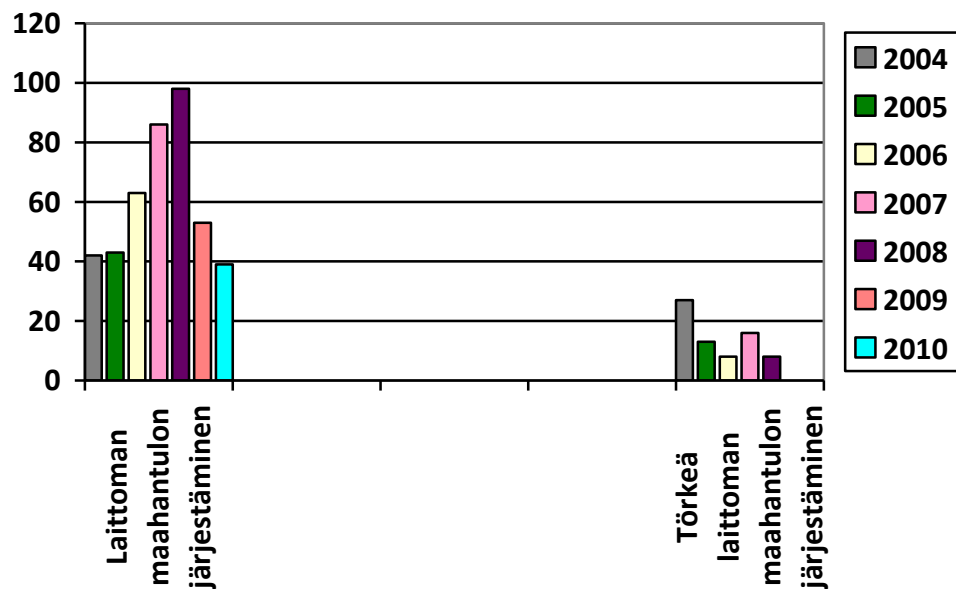
Laittoman maahantulon järjestävät useimmiten ihmiskauppiat tai kansainvälisten rikollisryhmien jäsenet. RL 17:8 §:n mukaan puhutaan laittoman maahantulon järjestämisestä, kun joku yrittää tuoda Suomeen tai Suomen kautta johonkin muuhun maahan ulkomaalaisen henkilön, jolla ei ole maahantuloon tarvittavia passia, viisumia tai oleskelulupaa. Matkanjärjestäjän katsotaan myös syyllistyvän laittoman maahantulon järjestämiseen. Väärien tai väärennettyjen matkustusasiakirjojen luovuttaminen maahantulon tarkoitusta varten johtaa samaan rikosnimikkeeseen. Tällöin tuomitaan tekijä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Törkeäksi laittoman maahantulon järjestäminen (RL 17:8a §) katsotaan muuttuvan silloin, kun toiselle aiheutetaan tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila. Mikäli toiminnan katsotaan aiheuttaneen erityisen tuntuvaan kärsimystä sekä olleen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa ja rikoksen katsotaan olleen myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, on rikoksen tekijä tuomittava törkeän laittoman maahantulon järjestämisestä vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Suomen asema ihmiskaupassa on kohde- sekä kauttakulkumaa. Aiempien törkeää laitonta maahantulon järjestämistä koskevien tuomioistuinratkaisujen sekä niiden esitutkimateriaalien perusteella kansallisen ihmiskaupparaportoiija toteaa, että Suomi toimii monesti Aasiasta tulleiden hyväksikäytön uhrien kauttakulkumaana muualle Länsi-Eurooppaan. (Biaudet 2010, 7.)

Seuraava taulukko havainnollistaa poliisin tutkimat laittoman maahantulon järjestämiset sekä sen törkeät tekemuodot vuosilta 2004 - 2010. Laitonta maahantulon järjestämistä koskevia rikosepäilyjä tutkittiin vuonna 2004 ja 2005 keskimäärin saman verran määrän liikkuen reilussa 40 tapauksessa. Törkeää laittoman maahantulon järjestäminen lisättiin Suomen rikoslakiin vuonna 2004, jolloin tutkittujen rikosepäilyjen määrä näyttää olleen huipussaan. Vuonna 2004 törkeän rikostunnusmerkistön täyttäviä tapauksia tutkittiin kaiken kaikkiaan 27. Vuosien 2006 - 2008 laittomien maahantulon järjestämistä koskevia rikosepäilyjä tutkittiin enemmän kuin koskaan 2000-luvulla, kun vuonna 2008 tutkintaan päätyneiden juttujen määrä hipoi sataa. Määrät ovat laskeneet tasaisesti vuosien 2008 - 2010 aikana. Vuonna 2010 tutkittujen juttujen määrä laski alle puoleen verrattuna vuoteen 2008. Törkeän rikostunnusmerkistön täyttäneet tapaukset vähenivät puolella vuosien 2007 ja 2008 aikana. Vuosina 2009 ja 2010 ei ole tutkittu ainuttakaan törkeää laittoman maahantulon järjestämistä.

Taulukko 5. Poliisin tutkimat laittoman maahantulon- ja törkeän laittoman maahantulonjärjestämistä koskevat jutut vuosien 2004 - 2010 välisenä aikana.

3.6 Rikos ihmisyyttä vastaan

Rikos ihmisyyttä vastaan kriminalisoitiin rikoslakiin vuonna 2008. RL:n 11: 3 § erittelee varsin laajamittaisesti rikokset ihmisyyttä vastaan. Lain kohdat 1, 3 ja 4 eivät suoranaisesti käsittele ihmiskauppaa, mutta ihmiskaupan ja sen lähirikoksien piirteet ovat niistä tulkittavissa. Tässä lain kohdassa ei puhuta suoraan ihmiskaupasta ja sen rangaistavuudesta, sillä ihmiskaupalle on oma pykälänsä samaisen rikoslain luvussa 25. Tämän lain säädännön taustalla vaikuttaa Rooman sopimus, josta lisää tämän opinnäytetyön sivulla 20.

Jo lain ensimmäinen kohta ottaa kantaa ihmisillä käytävän kaupan rankaisemiseen. Lain mukaan se, joka osana siviiliväestöön kohdistuvaa laajamittaista tai järjestelmällistä hyökkäystä muun muassa surmaa, orjuuttaa toisen ja käy hänellä kauppaa on tuomittava rikoksesta ihmisyyttä vastaan. Samainen kohta kieltää myös toisen henkilön ostamisen, myymisen tai vuokraamisen, jotka suoranaisesti ovat tulkittavissa osaksi ihmiskaupan piirteisiin. Tällainen johtopäätös voidaan muodostaa sillä perusteella, että molemmissa tavoitellaan selkeää taloudellista hyötyä toisen ihmisen kustannuksella ja tätä hyväksikäyttämällä. Jo tarjouksen tekeminen syyllistää henkilön rikokseen ihmisyyttä vastaan. Kiduttaminen, vaikean vamman sekä terveyden tilan vakavanlaatuinen vahingoittaminen sisältyvät tähän ensimmäiseen kohtaan. Nämä voivat syntyä esimerkiksi pitkäaikaisen pahoinpitelyn tuloksena.

Erityisesti kohdissa kolme ja neljä esiintyy piirteitä ihmiskaupasta ja sen ilmiöistä. Kohta kolme kriminalisoi toisen henkilön vangitsemisen ja vapauden riistämisen kansainvälisen oikeuden perustavaa laatua olevien määräysten vastaisesti (RL 11:3 kohta 3 §). Esimerkiksi ammattimaisesti toimivat paritusorganisaatiot voivat rajoittaa prostituoitujen vapautta lukitsemalla heidät huoneisiinsa ja ottamalla haltuun heidän passinsa (HE 221/2005). Vapautensa menettäneen henkilön tahdonvastainen katoaminen katsotaan myös rikokseksi ihmisyyttä vastaan kohdan kolme mukaisesti.

RL:n 11:3 § ja kohta 4 kriminalisoi toisen raiskaamisen, orjuuttamisen seksuaalisesti, pakottamisen prostituutioon, raskauteen tai sterilisaatioon sekä muun vastaavanlaisen törkeän seksuaalisen väkivallan harjoittamisen toista ihmistä kohtaan. Henkilö, jonka

katsotaan syyllistyneen rikokseen ihmisyyttä vastaan, on tuomittava vankeuteen vähintään yhdeksi vuodeksi tai elinkaudeksi. Yritys itsessään on jo rangaistava teko.

Rikosnimike muuttuu törkeäksi rikokseksi ihmisyyttä vastaan (RL 11:4 §), mikäli rikos kohdistuu suureen joukkoon ihmisiä, ja rikoksen teossa katsotaan käytetyn raakaa, julmaa ja nöyryyttävää tekotapaa. Kun huomioon otetaan rikoksen erityisen suunnitelmallinen ja järjestelmällinen toteutus tapa ja rikoksen katsotaan myös kokonaisuutena arvostellen olevan törkeä, tuomitaan rikosentekijä törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan. Rangaistuksena rikoksesta tuomitaan vähintään kahdeksan vuotta vankeutta tai enintään elinkautinen vankeusrangaistus. Myös yritys on rangaistava.

4 SUOMEA SITOVAT KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET

Suomessa on yksilakinen yhteiskunta, jossa vallitsee yksi oikeusjärjestys. Oikeusjärjestys, jonka puitteissa yhteiskunnassa tulee elää, muodostuu perustuslaista, eduskunnan säätämistä muista laeista sekä presidentin, valtioneuvoston tai ministeriöiden antamista asetuksista (Kansanvalta 2006.)

Lakien säätämällä tavoitellaan muun muassa kansallista, maan sisäistä turvallisuutta. Tämä osoittautuu kansallisella lainsäädännöllä, kun laissa ilmaistaan tietynlaisen toiminnan moitittavuus sekä toiminnan rangaistavuus. Suomen lainsäädäntöön vaikuttaa myös Suomen jäsenyys erilaisiin kansainvälisiin yhteisöihin.

Suomi on liittynyt Yhdistyneisiin Kansakuntiin kylmän sodan aikaan vuonna 1955. Suomi on ratifioinut YK:ssa laadittuja kansainvälisiä sopimuksia, jotka sitovat näin ollen Suomea oikeudellisesti. Sopimusten myötä myös kansallista lainsäädäntöä on jouduttu muuttamaan, jotta se vastaisi sopimuksissa laadittuja ehtoja. Suomi liittyi Euroopan Unioniin vuonna 1995. Tämän vuoksi Suomen lainsäädäntöön vaikuttavat myös EU:n sopimuksissa annetut asetukset direktiivit. (Suomi YK:ssa 2010.)

Seuraavaksi tullaan käymään läpi Suomea sitovat kansainväliset sopimukset ihmiskaupan ja sen ilmiöiden osalta. Suomen kansallinen lainsäädäntö ihmiskaupan osalta on toteutettu juuri näiden kansainvälisten sopimusten edellyttämien määräysten pohjalta. Valkoista orjakauppaa, orjuutta ja orjakaupan vastaisia sopimuksia on laadittu jo 1900 luvun alusta lähtien, joihin myös Suomi on ottanut osaa. Näistä sopimuksista ja yrityksistä torjua orjakauppaa, lähtevät juuret nykyiseen ihmiskaupan torjumiseen ja sen vastaiseen toimintaan. (Biaudet 2010, 29.)

4.1 Yhdistyneet Kansakunnat

YK on kansainvälinen järjestö, joka tuli edeltäjänsä Kansainliiton tilalle. YK:n peruskirja tuli voimaan 24.10.1945. YK:n peruskirjan mukaan sen perustarkoituksena on saada aikaan kansainvälistä yhteistyötä kun ratkaistaan kansainvälisiä, taloudellisia, sosiaalisia,

sivistyksellisiä tai humanitaarisia kysymyksiä. YK toimii myös ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen kehittämisessä. (YK:n päämäärät 2008.)

Yleissopimus ihmisten kaupan ja toisten prostituutiosta hyötymisen tukahduttamisesta

Vuonna 1972 Suomessa astui voimaan YK:ssa hyväksytty yleissopimus ihmisten kaupan ja toisten prostituutiosta hyötymisen tukahduttamisesta (SopS 33/1972). Sopimuksen mukaisesti sopimusvaltioiden tulee kieltää paritus- ja bordellitoiminta maassaan. Tämä yleissopimus on merkittävä siinä määrin, että se kokosi yhteen sopimukseen kaikki 1904–1933 välillä laaditut ihmiskauppaan liittyvät sopimukset, sekä otti huomioon Kansainliiton vuonna 1937 laatiman luonnoksen ihmiskauppaa koskevaksi yleissopimukseksi. Sopimuksen 1 ja 2 artiklat kieltävät toisen prostituutioon houkuttelemisen ja toisen prostituutiosta hyötymisen (toisen hyväksymisestä huolimatta) sekä bordellien ylläpitämisen, vuokraamisen tai tietoisien rahoittamisen. (Biaudet 2010, 30; YK, SopS 33/1972.)

Naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus ja sen valinnainen lisäpöytäkirja

Tämä sopimus laadittiin naisten oikeuksien ja syrjinnän vastaisen toiminnan takaamiseksi. Sopimus esittää hyvin kattavasti moitittavat naisten syrjinnän muodot ja vaatii allekirjoittaneita maita ryhtymään kaikkiin toimiin lainsäädännölliset toimet mukaan lukien, jotta naisten oikeudet saataisiin tasavertaisiksi miesten oikeuksien kanssa. Sopimuksen 6. artikla ottaa lyhyesti, mutta selkeästi kantaa naiskauppaan ja naisten prostituutiosta hyötymiseen. Artiklan mukaan sopimusvaltioiden tulee estää tämän kaltainen toiminta kaikin mahdollisin keinoin lainsäädännöllisiä keinoja unohtamatta. (YK, SopS 68/1986, artikla 6.)

Sopimuksen valinnainen lisäpöytäkirja SopS 21/2001 tuli Suomessa voimaan 2001. Sopimuksessa tunnustetaan naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean toimivalta valitusten vastaanottamisesta ja käsittelemisestä. (YK, SopS 21/2001.)

Lapsen oikeuksien sopimus

Suomessa ratifioitiin YK:n lapsen oikeuksien sopimus 31. toukokuuta 1991. Sopimus vahvistaa lasten oikeuksia ja painottaa sopimuksen allekirjoittaneita jäsenmaita ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin hallinnollisiin, lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin ja muihin toimiin yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi. (YK, SopS 59–60/1991.)

Sopimuksessa lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä. Lapsen oikeuksien sopimuksen allekirjoittaneet maat sitoutuvat 34. artiklan mukaisesti suojelemaan lasta kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta. Maiden on ryhdyttävä kaikkiin kansallisiin sekä kahden ja monenvälisiin sopimuksiin, jotta lasten hyväksikäyttö prostituutiossa, pornografisissa esityksissä tai aineistoissa, sekä lapsen houkutteleva tai pakottaminen osallistumaan laittomiin seksuaalisiin tekoihin saataisiin estettyä. Maiden tulee ryhtyä kaikkiin tarkoituksen mukaisiin toimenpiteisiin, niin kansallisiin kuin kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen lasten ryöstämisen, myymisen sekä kauppaamisen missään tarkoituksessa ja muodossa. (YK, SopS 59–60/1991, artikkelit 34 ja 35.)

Vähemmistövaltuutetun raportista selviää, että Lapsen oikeuksien sopimukseen on laadittu myös lisäpöytäkirja lapsikaupasta, lapsiprotituutiosta ja lapsipornografiasta, joka kieltää nimenomaan tämänkaltaisen toiminnan. Lisäpöytäkirja velvoittaa sopimusvaltioita lainsäädännöllisiin toimiin lapsikaupan saattamisen rangaistavaksi teoksi. Vähemmistövaltuutetun mukaan lisäpöytäkirja vaatii sopimusvaltioita pyrkimään lisäämään tietoisuutta lapsikaupasta, sekä ehkäisemään lapsikauppaa ja auttamaan lapsikaupan uhreiksi joutuneita. Vaikka Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan jo vuonna 2000, on sen ratifioimisprosessi vieläkin kesken, koska sen voimaansaattaminen vaatii lainsäädäntömuutoksia. (Biaudet 2010, 32–33.)

Palermon sopimus sekä ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta koskevat lisäpöytäkirjat

1990-luvulla puhjenneet levottomuudet, Neuvostoliiton hajoaminen ja siihen kuuluneiden maiden itsenäistyminen sekä Euroopan sisäiset taloudelliset ja poliittiset epävakaustekijät saivat aikaan muuttovirran ihmisten etsiessä parempaa elämää muualta. Muutaman vuoden

sisällä kasvaneet muuttovirrat sekä niiden taustalla vaikuttaneet järjestäytyneet rikollisryhmät saivat valtiot toimimaan kansainvälisellä tasolla yhteisen turvallisuuden nimissä. Vuosituhannen vaihteessa työn tuloksena syntyi YK:n hyväksymä, Palermon sopimukseksi kutsuttu kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen yleissopimus (SopS 20/2004) sekä sen kaksi lisäpöytäkirjaa ihmiskauppalisäpöytäkirja (SopS 70–71/2006) sekä sopimus, joka koskee maitse, meritse ja ilmaitse tapahtuvan maahanmuuttajien salakuljetuksen kieltämisestä (SopS 73/2006). Näitä lisäpöytäkirjoja tulkitaan yhdessä Palermon sopimuksen kanssa. (Biaudet 2010, 30–31.)

Lisäpöytäkirjan tarkoituksena on ehkäistä ja torjua ihmiskauppaa erityisesti naisten ja lasten osalta sekä suojella ja auttaa ihmiskaupan uhreja täysimääräisesti kunnioittaen heidän ihmisoikeuksiaan. Lisäpöytäkirjan tarkoitus on myös edistää entisestään sopimusvaltioiden yhteistyötä edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Suomi allekirjoitti tämän sopimuksen muiden EU:n jäsenvaltioiden kanssa joulukuussa 2000. Palermon sopimus astui voimaan kansallisesti vuoden 2004 maaliskuussa ja lisäpöytäkirja lokakuussa 2006. (YK, SopS 70–71/2006, artikla 2; Biaudet 2010, 31–32.)

Lisäpöytäkirjan maahanmuuttajien salakuljetuksesta tarkoituksena on ehkäistä ja torjua maahanmuuttajien salakuljetusta sekä edistää sopimusvaltioiden välistä yhteistyötä salakuljetuksen osalta. Sen tarkoituksen on myös suojella maahanmuuttajien oikeuksia. (YK, SopS 73/2006, artikla 2.)

Palermon sopimus on saanut osakseen myös kritiikkiä, mutta se antaa kuitenkin sopimuksen ratifioineille maille keinot säätää kansallista lainsäädäntöä sekä ottaa osaa kansainväliseen yhteistyöhön ihmiskauppaa vastaan. Ihmiskauppa lisäpöytäkirja ei ota kantaa kansalliseen lainsäätelyyn prostituution osalta, mutta se velvoittaa sopimusvaltioita ryhtymään kansallisiin lainsäädännöllisiin toimiin kysynnän vähentämiseksi erityisesti naisten ja lasten hyväksikäytön osalta. (Tapanainen, M. 2005)

Rooman sopimus

Vuonna 1998 tehtiin sopimus Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännöstä. Suomessa Rooman sopimus (SopS 55–56/2002) astui voimaan 1. heinäkuuta 2002. Tämän sopimuksen myötä perustettiin Haagissa toimiva Kansainvälinen rikostuomioistuin. Sopimus määrittelee kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivaltaan kuuluvat kansainväliset rikokset. Rooman sopimus sisältää myös rikostuomioistuimen toimivaltaa ja sen toimintaa koskevat säännökset. Sopimuksen mukaan Haagin rikostuomioistuimen toimivaltaan kuuluvia rikoksia ovat joukkotuhonta (artikla 6), rikokset ihmisyyttä vastaan (artikla 7) ja sotarikokset (artikla 8). Rikosten piirteet määritellään tarkemmin niitä koskevissa artikloissa. (HE 55/2007;YK, SopS 55–56/2002.)

Sopimuksen 7. artiklassa luetellaan rikokset ihmisyyttä vastaan. Tällaisiksi rikoksi sopimuksessa katsotaan murha, tuhoaminen, väestön karkottaminen tai pakolla siirtäminen, kidutus, tahdon vastainen katoaminen, rotuerottelu sekä vangitseminen tai muu vakava fyysisen vapauden riisto kansainvälisen oikeuden määräysten vastaisesti. Ihmiskaupan ja sen ilmiöiden kannalta on tärkeää, että myös orjuuttaminen erityisesti naisten ja lasten ihmiskaupan osalta kriminalisoidaan. Ilmiöiden kannalta Rooman sopimus kriminalisoi pakkoprostituution, seksuaalinen orjuuden, raiskauksen, pakkoraskauden, pakkosterilisaation tai muun yhtä törkeän seksuaalisen väkivallan muodon. Rikos kuuluu kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivaltaan, kun edellä mainitut rikokset tehdään osana siviiliväestöön kohdistuvaa laajamittaista tai järjestelmällistä hyökkäystä ja hyökkäyksestä tietoisina. (YK, SopS 55–56/2002, artikla 7.)

Rooman sopimuksen tarkoituksena on saada tällaisten kansainvälisten rikosten tekijät vastuuseen teoistaan ja näin ollen myös ehkäistä rikoksia tapahtumasta. Sopimuksessa valtiot toteavat, että vakavimmista rikoksista, jotka koskettavat koko kansainvälistä yhteisöä, tulee rangaista sekä tehokas syytteen ajaminen niiden osalta tulee varmistaa ryhtymällä kansallisiin toimenpiteisiin. (YK, SopS 55–56/2002.)

4.2 Euroopan unioni ja Euroopan neuvosto

Euroopan unioni perustettiin vuonna 1993 Maastrichtin sopimuksella. Suomi liittyi EU:n vuonna 1995, jonka jälkeen Suomea jäsenmaana ovat sitoneet EU:n sopimukset. Euroopan unionin neuvosto on yksi pääasiallisista toimielimistä, joka lainsäädäntö valtaa käyttäessään tekee pääosin unionissa tehtävät päätökset. Seuraavaksi käydään läpi EU:n ja EN:n sopimukset koskien ihmiskauppaa ja sen ilmiöitä. (Fontaine 2007, 11 ja 17.)

Ihmisoikeussopimus

Euroopan neuvosto laati ihmisoikeussopimuksen (SopS 18–19/1990), joka tuli voimaan vuonna 1953. Sopimus astui voimaan Suomessa vuonna 1990. Tätä sopimusta on täydennetty useilla pöytäkirjoilla. Ihmisoikeussopimuksen myötä sopimusvaltioiden tulee sitoutua takaamaan jokaiselle lainkäyttövaltaansa kuuluvalla henkilölle sopimuksessa turvatut oikeudet ja vapaudet kuten oikeuden elämään (artikla 2), kidutuksen kieltö (artikla 3), orjuuden ja pakkotyönkieltö (artikla 4) ja oikeus vapauteen ja turvallisuuteen (artikla 5). Sopimuksen toteutumista valvotaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimesta käsin, joka perustettiin tämän sopimuksen yhteydessä 19. artiklan mukaisesti. (Biaudet 2010, 34; EN, SopS 18–19/1990.)

Ihmiskauppaa koskeva yleissopimus

Vuonna 2005 neuvosto hyväksyi eurooppalaisen ihmiskaupan vastaista toimintaa koskevan yleissopimuksen. Sopimus tunnustaa ihmiskaupan olevan ihmisoikeusloukkaus ja katsoo sen muodostavan uhan ihmisarvolle ja koskemattomuudelle. Sopimuksen tarkoituksena on parantaa ihmiskaupan uhrien oikeuksia ja asemaa. Tarkoituksena on myös luoda tehokas sopimuksenvalvontamekanismi. Yleissopimus velvoittaa sopimusvaltioita painottamaan ihmisoikeuslähtöistä lähestymistapaa ihmiskauppaan, kiinnittäen myös huomiota ihmiskaupan sukupuolittuneisuuteen ja ongelman sosiaaliseen luonteeseen. (Biaudet 2010, 34–35.)

Kansainvälisesti sopimus on astunut voimaan helmikuussa 2008. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen jo elokuussa 2006, mutta yleissopimuksen kansallinen voimaan saattaminen parhaillaan valmisteilla. Yleissopimuksen voimaansaattamista varten on perustettu poikkihallinnollinen työryhmä, joka kokoontuu ulkoasiainministeriön johdolla. Vähemmistövaltuutettu ilmaisee huolensa tämän sopimuksen voimaansaattamisesta vuoden 2010 raportissaan. (Biaudet 2010, 34–35.)

Ihmisoikeusinstrumenttina yleissopimus mahdollistaisi kansallisen ihmiskaupan vastaisen toiminnan kriittisen arvioinnin siitä näkökulmasta, kuinka hyvin ihmiskaupan uhrien oikeudet Suomessa tällä hetkellä toteutuvat. Yleissopimus sisältää määräyksiä ihmiskaupan uhrien ihmisoikeuksien suojelemisesta ja ihmiskaupan vastaisen toiminnan ihmisoikeusvaikutusten tarkastelemisesta. Raportoijan tiedossa ei ole, että tällaista yleisempää oikeuksien toteutumisarviota olisi Suomessa tehty. (Biaudet 2010, 35.)

Vähemmistövaltuutetun mukaan EN:n yleissopimus on YK:n ihmiskauppalisäpöytäkirjaa soveltamisalaltaan laajempi. EN:n yleissopimus pyrkii torjumaan myös maiden sisäistä ihmiskauppaa riippumatta siitä, onko toiminta osa järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa vai ei. Vähemmistövaltuutetun mukaan ihmiskaupan uhrin oikeussuojaa vahvistetaan yleissopimuksen 12–14 ja 16 artiklassa. Tärkeä määräys ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta löytyy yleissopimuksen 10. artiklasta. (Biaudet 2010, 35.)

EU:n Amsterdamin sopimus

Amsterdamin sopimus astui voimaan vuonna 1999. Amsterdamin sopimus laadittiin vastaamaan tulevaisuuden haasteita joita ovat muun muassa kansainvälisen tilanteen nopea kehittyminen, terrorismin torjunta, kansainvälinen rikollisuus ja huumekauppa, luonnon epätasapaino sekä kansanterveyttä uhkaavat tekijät. Tämän sopimuksen myötä myös Euroopan unionin toiminta ihmiskauppaa vastaan tehostui. Amsterdamin sopimuksella otettiin käyttöön puitesopimus, jolla neuvosto toivoi pystyvänsä täydentämään aikaisempia, voimassa olevia välineitä ihmiskaupan torjunnassa. (Europa, Amsterdamin sopimus; Biaudet 2010, 35; Europa, Neuvoston puitepäätös 2007.)

Euroopan neuvoston puitepäättös ihmiskaupan torjunnasta

EN:n puitepäättös ihmiskaupan torjunnasta (2002/629/YOS) astui voimaan 1. elokuuta 2002. Tämä puitepäättös kumoaa yhteisen toiminnan 97/154/YOS (ihmiskaupan ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön vastustamista koskeva sopimuksen) siltä osin, mitä siinä sovitaan ihmiskaupasta. Puitepäättöksen tarkoituksena on täydentää jo voimassa olevia välineitä ihmiskaupan torjunnassa sekä muodostaa yhteinen rikostunnusmerkistö Euroopan unionin jäsenmaiden välille. (Europa 2007, Neuvoston puitepäättös; Biaudet 2010, 36.)

Puitepäättöksen ensimmäinen artikla sisältää työvoiman hyväksikäytön ja seksuaalisen hyväksikäytön ihmiskaupan käsitteet. Puitepäättös vaatii jäsenmaita säätämään rangaistavaksi sellaisen henkilön värväämisen, kuljettamisen, siirtämisen ja kätkemisen, jonka perusoikeuksia on loukattu. Rangaistavaksi teoksi riittää kaikenlainen rikollinen käyttäytyminen, jolloin hyödynnetään hyväksikäytettävän henkilön henkisesti tai fyysisesti heikkoa asemaa. Puitepäättös nostaa esille myös hyväksikäytön erilaiset muodot, joita ovat muun muassa pakottaminen, voimankäyttö tai uhkaaminen, ihmisryöstö, harhaanjohtaminen, määräys- tai vaikutusvallan väärinkäyttö, painostaminen ja maksujen antaminen. Puitepäättös katsoo myös rangaistavaksi avunannon, yllyttämisen sekä yrittämisen ihmiskauppa rikokseen. (Europa, Neuvoston puitepäättös 2007.)

Neuvoston ”uhridirektiivi”

Euroopan neuvosto laati vuonna 2004 direktiivin oleskeluluvasta, joka myönnetään yhteistyötä toimivaltaisen viranomaisen kanssa tekeville kolmansien maiden kansalaisille (2004/81/EY). Direktiivi koskee kolmannen maiden kansalaisia (artikla 2), jotka ryhtyvät yhteistyöhön toimivaltaisen viranomaisen kanssa ihmiskaupan ja laittoman maahantulon avustamisen torjumiseksi (artikla 1).

Ihmiskaupan uhriksi tai laittoman maahantulon avustamisen kohteeksi joutuneelle kolmannen maan henkilölle tulee antaa viranomaisten toimesta tietoa harkinta-ajan mahdollisuudesta (artiklat 5 ja 6.). Henkilölle voidaan myöntää määräaikainen oleskelu lupa, mikäli tämä päättää ryhtyä yhteistyöhön viranomaisten kanssa, henkilön katsotaan katkaisseensa kaikki yhteydet rikoksesta epäiltyihin henkilöihin ja hänen oleskelunsa katsotaan

olevan merkityksellinen tutkinnan ja oikeuskäsittelyn vuoksi. Oleskeluluvan pituus on kuusi kuukautta ja se voidaan uusita tietyin edellytyksin (artikla 8). Lapsen edun huomioon ottaen tämän iän ja kehitystason puitteissa, harkinta-aikaa voidaan pidentää. Direktiivi antaa jäsenmaille oikeuden myös keskeyttää harkinta-ajan, mikäli uhri ei ole katkaissut yhteyksiään ihmiskaupparikollisiin (artikla 6). Artikla 14 ottaa kantaa oleskeluluvan peruuttamiseen. Oleskelulupa voidaan peruuttaa milloin tahansa, kun katsotaan, etteivät oleskeluluvan myöntämisen edellytykset enää täyty. Oleskelulupa voidaan peruuttaa esimerkiksi silloin, jos uhri on luonut uudet siteet rikoksesta epäiltyihin, uhrin yhteistyön katsotaan olevan vilpillistä tai ilmoitus rikoksesta katsotaan olevan perusteeton tai vilpillinen, uhri on haluton yhteistyöhön tai oleskelulupa uhkaa yleistä järjestystä ja kansallisen turvallisuuden suojelua. (2004/81/EY.)

Direktiivi antaa jäsenmaille vastuuta myös uhrin toipumisesta ja tämän valmisteleminen takaisin yhteiskuntaan. Artiklan 12 mukaan jäsenmaat voivat perustaa uhreille tarkoitettuja järjestelmiä tai ohjelmia, jotka tukevat esimerkiksi uhrin palauttamista kotimaahansa, ja uhreille on myönnettävä pääsy tällaisten järjestelmien piiriin. Suomessa tämän direktiivin pohjalta toimii kaksi vastaanottokeskusta ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän piirissä. (Ihmiskauppa.fi)

Euroopan unionin perusoikeuskirja

Euroopan unionin perusoikeuskirjasta (2010/C 83/02) annettiin juhlallinen julistus vuonna 2000. Perusoikeuskirja tarkistettiin ja vuonna 2007 siitä annettiin uusi julistus, koska siitä tehtiin perussopimusten kanssa samanarvoinen oikeudellisesti velvoittava asiakirja. Perusoikeuskirjaa oli laatimassa valmistelukunta, joka koostui yhdestä edustajasta unionin jokaisesta jäsenvaltiosta, Euroopan komissiosta sekä Euroopan parlamentin ja kansallisten parlamenttien jäsenistä. Perusoikeuskirja on koonti, johon on sisällytetty ne oikeudet, jotka on esitetty hajanaisesti aiemmissä kansainvälisissä sopimuksissa ja eri säädöksissä. Perusoikeuskirja kokoo muun muassa YK:n, ILO:n ja EN:n yleissopimukset. Perusoikeuskirjan katsotaan selkeyttävän perusoikeuksia ja niiden näkyvyyttä, joka taas tuo lisää oikeusvarmuutta EU:hun. (Europa, Perusoikeuskirja 2010.)

Perusoikeuskirja vahvistaa unionin kansalaisten ja EU:n alueella asuvien henkilöiden lukuisia perusoikeuksia, kuten oikeuden elämään ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Perusoikeuskirjassa tunnustetaan henkilöiden yksilö- ja kansalaisoikeuksien lisäksi myös poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia. Perusoikeuskirja kieltää orjuuttamisen, pakkotyön ja ihmiskaupan (artikla 5) sekä kidutuksen (artikla 4). (SopS 16/2000; Europa, Perusoikeuskirja 2010.)

ILO:n yleissopimus lapsityön pahimpien muotojen kieltämisestä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi

Kansainvälinen työjärjestö ILO laati vuonna 1999 yleissopimuksen, joka koski lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi (SopS 16/2000). Suomessa sopimus ratifioitiin 30. päivänä joulukuuta 1999. Yleissopimus vaatii sen ratifioineita maita ryhtymään välittömiin ja tehokkaisiin toimenpiteisiin lapsityön pahimpien muotojen kiireellisen kieltämisen ja poistamisen. (HE 34/2004, 15; SopS 16/2000.)

Lapsella sopimuksessa tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä. Artikla 2 määrittelee lapsityön pahimmat muodot. Pahimpia muotoja katsotaan olevan kaikenlainen lapsen orjuuttaminen, lapsen käyttäminen esimerkiksi huumausaineiden kaupassa sekä lapsen käyttö, välittäminen ja tarjoaminen prostituutiossa, pornografian tuotannossa tai pornografisissa esityksissä. Myös työn, joka voi aiheuttaa haittaa lapsen terveydelle, moraalille tai turvallisuudelle katsotaan sopimuksessa lapsityön yhdeksi pahimmista muodoista. Yleissopimus määrää jokaista maata järjestämään asianmukaisen toimintajärjestelmän, joka valvoo yleissopimuksen määräysten toimeenpanoa. (ILO, SopS 16/2000, artikkelit 2, 3 ja 5.)

5 SUOMEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITYS

Suomen lainsäädäntö on muuttunut vuosien mittaan. Syynä lainsäädännön kehitykselle voidaan uskoa olevan Suomen sisäisen turvallisuuden parantaminen. Toisaalta edellä läpi käydyt, Suomea sitovat kansainväliset sopimukset vaativat osaltaan lainsäädännöllisiä toimia vastaamaan sopimusten ehtoja. Seuraavaksi käydään läpi voimassa olevaa Suomen lainsäädäntöä ihmiskaupan ja sen lähirikosten ympärillä, sekä lainsäädännön kehitystä kansallisten sekä kansainvälisten tarpeiden valossa.

5.1 Ulkomaalaislaki 301/2004

Suomen ulkomaalaislaki on säädetty vuonna 2004. Lain mukaan sen tarkoituksena toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Laki sisältää säännöksiä muun muassa maahan tulemisesta, maassa oleskelusta, työnteosta, kansainvälisestä suojelusta ja maasta poistamisesta.

Käännättämisen perusteet

Ulkomaalaislain 9. luvussa määritellään Suomesta käännättämisen perusteet. Ihmiskauppaa ja sen ilmiöitä ajatellen tärkeimmät kohdat ovat 2, 3, 5 ja 6. Lain mukaan maasta voidaan käännättää henkilö, joka kieltäytyy antamasta tarpeellisia tietoja henkilöllisyydestään tai matkastaan taikka antaa tahallaan näistä vääriä tietoja (2) tai henkilö on antanut vääriä tietoja henkilöllisyydestään tai matkan tarkoituksesta saadakseen viisumin tai oleskeluluvan (3). Henkilö voidaan myös käännättää maasta, jos tämän epäillä perustellusti hankkivan tuloja maassa epärehellisin keinoin (5).

Mielenkiintoista on se, että Suomessa itsenäisen prostituution harjoittaminen on sallittua, mutta UL:n mukaan ulkomaalainen maahan pyrkivä henkilö voidaan käännättää Suomesta, jos tämän epäillä perustellusti myyvän seksipalveluita (6).

5.1.1 Uhrin oikeudet lainsäädäntöön vuonna 2006

Suomen ulkomaalaislakiin sisällytettiin vuonna 2006 säännös ihmiskaupan uhrin oleskeluluvasta. Tämä laki pohjautuu EN:n laatimaan niin kutsuttuun uhridirektiiviin, joka täytyi säätää jokaisen EU:n jäsenmaan lainsäädäntöön. Ihmiskaupan uhrin oleskelulupaa ja harkinta-aikaa koskevat säännökset löytyvät lainkohdista 52a § 52b §.

Hallituksen esityksen (HE 32/2006) mukaan uhriluvan tarkoituksena on pyrkiä torjumaan ihmiskaupparikoksia, edistää rikollisten kiinni saamista ja suojella uhreja siten, ettei uudelleen uhritumisen mahdollisuutta tulisi. Hallitus käsitteli esityksessään uhridirektiivin voimaan saattamista ulkomaalaislakiin, sekä ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamista. Ihmiskaupan uhrin määritelmä kytkettiin hallituksen esityksen mukaisesti rikoslain ihmiskauppaa koskevaan rangaistussäännöksen määritelmään (Biaudet 2010, 72.)

Oleskeluluvan ja harkinta-ajan myöntäminen ihmiskaupan uhrille

Direktiivin mukaisesti ihmiskaupan uhrille tulee myöntää harkinta-aika, jolloin uhri voi toipua kokemuksistaan ja päättää siitä, ryhtyykö tämä yhteistyöhön viranomaisten kanssa ihmiskaupparikollisten kiinnisaamiseksi. Hallituksen esityksen mukaan on merkityksellistä, ettei ihmiskaupan uhrilla ole kynnystä ilmoittaa viranomaiselle ihmiskaupparikoksesta siitä syystä, että tällä on pelko siitä, että häntä kohdellaan laittomasti maahan tullessa rikollisena, vaikka tämä onkin itse ihmiskaupan uhrin asemassa. (HE 32/2006.)

Ihmiskaupan uhrin oleskeluluvan (52a §) edellytyksenä on viranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö rikollisten kiinni saamiseksi, edellyttäen että kaikki siteet rikoksesta epäilyihin on katkaistu. Hallitus katsoi kuitenkin esityksessään, että on kohtuutonta pitää oleskeluluvan edellytyksenä viranomaisyhteistyötä, mikäli uhri alaikäinen tai tämän katsotaan olevan erittäin haavoittuneessa asemassa. Merkityksellistä on myös se, että uhri tunnustetaan. Mikäli hyväksikäytön uhrin ei katsota täyttävän ihmiskaupan uhrin edellytyksiä, ei harkinta-aikaa eikä myöskään oleskelulupaa myönnetä henkilölle. (HE 32/2006, 5 -6; Biaudet 2010, 72.)

Ihmiskaupan uhrin harkinta-aikaa koskeva säädös löytyy 52 b §:stä. Lain mukaan ennen oleskeluluvan myöntämistä, voidaan ihmiskaupan uhrille myöntää harkinta-aika. Harkinta-aika on kestoaltaan 30 päivästä kuuteen kuukauteen. Harkinta-aikana uhrilla on mahdollista miettiä, ryhtyykö tämä yhteistyöhön viranomaisten kanssa epäiltyjen kiinnisaamiseksi. Direktiivin mukaisesti, myös Suomen laissa harkinta-ajan keskeyttämisen perusteeksi katsotaan vapaaehtoisesti tai omasta aloitteesta solmittu suhde rikoksesta epäiltyihin.

5.2 Rikoslaki

Aleksanteri kolmannen valta-aikana vuonna 1889 säädettyä rikoslakia on muutettu, täsmennetty, ja säännöksiä on myös poistettu yhteiskunnan kehittymisen myötä. Myös ihmiskauppa ja sen ilmiöt on lisätty rikoslakiin myöhemmin. Seuraavaksi käsitellään ihmiskauppaa ja sen ilmiöitä koskevien säännösten kehittymistä niiden lisäämisestä aina nykyiseen muotoonsa saakka.

5.2.1 Rikoslain osa kokonaisuudistusta vuonna 1999

Rikoslakiin lisättiin vuonna 1999 uusia säännöksiä osana koko rikoslain kokonaisuudistusta. Tuolloin RL:iin lisättiin seuraavat säädökset, jotka liittyvät ihmiskaupan ilmiöihin:

- Laittoman maahantulon järjestäminen 17:8 §
- Paritus 20:9 §
- Seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta 20:8 § (HE 6/1997.)

Laittoman maahantulon järjestäminen

Laittoman maahantulon järjestämistä koskeva säännös oli aiemmin UL:ssa. Rikoslain kokonaisuudistuksen myötä laitonta maahantuloa koskeva säännös päätettiin siirtää

ulkomaalaislaista rikoslakiin, sillä RL:iin pyrittiin sisällyttämään kaikki vankeusuhkaiset rikossäännökset. Säännöksen sisältö pysyi samansisältöisenä, kuin se oli ulkomaalaislaissakin. (HE 6/1997)

Ehdotetun 8 §:n mukaan tuomitaan laittoman maahantulon järjestämisestä se, joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä 1) tuo tai yrittää tuoda maahan ulkomaalaisen, jolla ei ole maahantuloon tarvittavaa passia, viisumia tai oleskelulupaa, 2) järjestää tai välittää 1 kohdassa tarkoitettulle ulkomaalaiselle kuljetuksen Suomeen tai 3) luovuttaa toiselle väärän tai väärennetyn passin, viisumin tai oleskeluluvan käytettäväksi maahantulon yhteydessä. (HE 6/1997.)

Paritus

RL:n luku 20 siveellisyyserikoksista korvattiin nykyisellä seksuaalirikos-nimikkeellä. Tällä muutoksella pyrittiin suojaamaan paremmin seksuaalista itsemääräämisoikeutta sekä parantamaan rikosoikeudellista suojaa. Tällöin myös paritus päätettiin säätää rangaistuksen alaiseksi teoksi (20:9 §). Vastaavanlaista säännöstä ei vielä ollut olemassa Suomen lainsäädännössä. Säännöksen mukaan henkilö, joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä järjestää huoneen tai muun tilan korvausta vastaan tapahtuvaa sukupuoliyhteyttä tai siihen rinnastettavaa seksuaalista tekoa tai muuten käyttää hyväkseen jonkun ryhtymistä sellaiseen tekoon syyllistyy paritukseen. Myös toisen vietteleminen tai painostaminen kriminalisoitiin. Yritys säädettiin myös rangaistavaksi. (HE 6/1997.)

Seksipalveluiden ostaminen nuorelta

Vastaavanlainen säännös puuttui 1990 luvulla, joten hallitus esitti (6/1997) kriminalisoitavaksi seksipalveluiden ostamisen nuorelta (20:8 §). Hallituksen mukaan nuorilta ei voida vaatia sellaista vastuuta tulevaisuuteen vaikuttavista ratkaisuista kuin täysi-ikäiseltä henkilöltä. Hallitus huomioi esityksessään myös sellaiset nuoret, jotka rahoittavat huumeiden väärinkäyttönsä prostituutiolla. Esityksen tarkoituksena ei ollut kriminalisoida prostituutiota, vaan kieltää lailla kaikenlaisten seksipalvelujen ostamista nuorelta, alle 18-vuotiaalta henkilöltä. Seksipalveluiden ostamisesta nuorelta rangaistiin sitä, joka lupaamalla tai antamalla korvauksen sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon ryhtymisestä alle 18-vuotiaan kanssa. Rangaistukseksi säädettiin sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta. (HE 6/1997.)

5.2.2 Ihmiskaupan ja sen ilmiöiden kriminalisointi vuonna 2004

Rikoslaki sai vuonna 2004 merkittäviä uudistuksia koskien ihmiskauppaa ja sen ilmiöitä. Hallituksen esityksessä 34/2004 tarkoituksena oli muuttaa rikoslakia siten, että ihmiskauppaa, paritusta ja prostituutiota voitaisiin torjua tehokkaammin. Velvoitteet lain muuttamiseen kumpusivat kansallisesta sekä kansainvälisistä velvoitteista. Jäljempänä mainitut lait ja niihin tehdyt muutokset rikoslaisissa voidaan katsoa olevan merkittävimpiä lainsäädännön kehityksen kannalta, kun tarkastellaan ihmiskauppaa ja sen ilmiöiden kriminalisoinnin kehitystä ja historiallista kaarta.

Seuraaviin lakeihin katsottiin muutostarpeiden olevan olennaiset:

- Laittoman maahantulon järjestäminen 17:8 §
- Valtiorajarikos 17:7 §
- Seksipalvelujen ostaminen nuorelta 20:8 §
- Paritus 20:9 §
- Oikeushenkilön rangaistusvastuu 25:10 § (HE 34/2004.)

Vuonna 2004 rikoslakia täydennettiin ihmiskaupan ja sen ilmiöiden osalta seuraavilla uusilla laeilla:

- Törkeä laittoman maahantulon järjestäminen 17:8 a §
- Törkeä paritus 20:9 a §
- Ihmiskauppa 25:3 §
- Törkeä ihmiskauppa 25:3 a § (HE 34/2004.)

Laittoman maahantulon järjestäminen ja törkeä laittoman maahantulon järjestäminen

Hallituksen esityksen 34/2004 mukaan päätettiin muuttaa laittoman maahantulon järjestämistä koskevaa säännöstä ja lisätä RL:iin uutena säännös törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä. Lainmuutostarve pohjautuu kansainvälisiin velvoitteisiin ja hallitus arveli myös sen aikaisen kahden vuoden enimmäisrangaistuksen olleen suhteellisen matala järjestäytyneissä rikostapauksissa.

Jo aiemmin säädettyä laittoman maahanmuuton järjestämistä päätettiin selvyyden vuoksi muuttaa siten, että laki koskisi myös maahantuloa Suomeen kauttakulkua varten. Törkeä tekemuoto säädettiin laittoman maahanmuuton avustamista koskevan Euroopan unionin puitepäätöksen vuoksi. Puitepäätöksen vuoksi on voitava rangaistuksena tuomita vankeusrangaistus, jonka enimmäispituus on vähintään kahdeksan vuotta tai kuusi vuotta, jos se on välttämätöntä kansallisen rangaistusjärjestelmän johdonmukaisuuden säilyttämiseksi. Suomen rangaistusäännöksen mukaan törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä saa enimmillään kuuden vuoden ehdottoman vankeusrangaistuksen. (HE 34/2004, 50–51.)

Valtiorajarikos

Valtiorajarikosta muutettiin siten, että henkilöä, joka on ollut RL:ssa asetetun tunnusmerkistön mukaisen ihmiskaupan tai törkeän ihmiskaupan kohteena, ja ylittänyt tai muutoin ryhtynyt kiellettyihin rajavyöhyketoimiin RL:n 17:7 1 momentin mukaisesti, ei pystyttäisi tuomitsemaan valtiorajarikoksesta. Hallitus katsoi tämän syytevapauden ihmiskaupan uhrin osalta noudattavan niin kansallista kuin kansainvälistäkin tarkoitusta suojella ihmiskaupan uhria. Hallituksen mukaan on kohtuullista ja selvyyden vuoksi tarpeellista säätää erikseen valtiorajarikoksesta koskevasta syytevapaudesta ihmiskaupan uhrin osalta. Hallitus kuitenkin toteaa, että mikäli ihmiskaupan uhri jätettäisiin tuomitsematta valtiorajarikoksesta, tulisi joku sen sijaan tuomita ihmiskaupasta tai vastaavasti muutoin selvittää riittävästi ulkomaalaisen henkilön olevan ihmiskaupan uhri. (HE 34/2004, 83–84.)

Seksipalveluiden ostaminen nuorelta

Muutoksia tehtiin myös RL 20:8 §:ään, kun hallitus esitti seksipalveluiden ostamista nuorelta koskevan säännöksen enimmäisrangaistuksen nostamista silloisesta kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen ehdotonta vankeutta. Muutostarve enimmäisrangaistuksen muutokseen johtui EN:n puitepäätöksestä, joka koskee lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjumista. Puitepäätös ei sinänsä olisi velvoittanut lainmuutostarpeisiin, mutta sen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti on tällaisesta rikoksesta voitava langettaa vankeusrangaistus, jonka enimmäispituus on ainakin 1-3 vuotta. (HE 34/2004, 96–97.)

Paritus ja törkeä paritus

Vuonna 1999 voimaan tullut laki parituksesta 20:9 § sai muutoksia vuonna 2004 hallituksen toimesta. Momentin 1 kohtaan päätettiin lisätä lasta koskeva säännös, jonka mukaan alle 18-vuotiaan osallistuminen pornografisiin esityksiin (ilmeisellä tavalla sukupuolisiveellisyyttä loukkaava teko) rinnastettaisiin prostituutioon. Tämän muutostarpeen taustalla vaikutti EN:n puitepäätös lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjunnasta. Myös prostituoidun majoitus päätettiin sisällyttää rangaistavien tekojen joukkoon ja antaa rangaistus parituksesta silloin, kun majoitus olennaisesti edistää prostituutiota tai prostituoidun majoittaminen on olennainen osa majoittajan liiketoimintaa. (HE 34/2004, 97–98.)

Lakiin päätettiin kriminalisoida myös (prostituoitujen) yhteystietojen (puhelin numero, sähköpostiosoite, osoite yms.) välittäminen ja markkinoiminen. Markkinoinnilla esityksessä tarkoitettiin aktiivista, yleisölle suunnattua toimintaa. Hallitus kertoo esityksessään, että prostituution markkinointia ja yhteystietojen levittämistä koskevan ehdotuksen ensisijainen tarkoitus olisi rajoittaa prostituutiota ja taloudellista hyötymistä siitä. Hallitus pyrki tekemään esityksessään niin sanottua pesäeroa itse prostituoidun ja yhteystietojen välittäjän välille. Yhteystietojen ja prostituution markkinoinnin kriminalisointi ei hallituksen mukaan koske itse prostituotua, vaikka tämä jakaisikin omia yhteystietojaan tai muutoin markkinoisi itseään. Kohta koskee ainoastaan henkilöä, joka markkinoi toisen prostituutiota siitä itse hyötyen tai tietoisesti edistäen toisen toimintaa prostituutiossa taloudellisessa hyötymistarkoituksessa. Hallituksen mukaan oli tarkoituksen mukaista kohdistaa tämä kohta henkilölle, joka yrittää hyötyä prostituutiosta tai edistää toisen toimintaa, koska esityksessä ei

esitetty seksipalveluiden myymistä. Näin ollen kohta ei koske itse prostituoitua, vaikka tämä jakaisikin

yhteystietojaan tai muutoin markkinoisi toimintaansa taloudellista hyötyä tavoitellessaan. (HE 34/2004, 97–102.)

Parituksen perustekomuodon lisäksi päätettiin lakiin lisätä törkeää paritusta koskeva säännös. Perustekomuodon (parituksen) enimmäisrangaistus kolme vuotta ehdotonta vankeutta katsottiin riittämättömäksi kansallisten tarpeiden sekä kansainvälisten velvoitteiden vuoksi. EN:n lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjumista koskeva puitepäättös edellyttää, että enimmäisvankeusrangaistuksen tulisi olla vähintään viiden vuoden mittainen kun kyseessä on suojaikärajaa nuorempi lapsi. Suojaikäraja eli seksuaalisen itsemääräämisoikeuden saavuttaneen henkilön ikäraja on Suomen rikoslain mukaan 16 vuotta. Suojaikärajan katsottiin kuitenkin olevan tarpeen olla 18 vuotta, sillä tämä ko. suojaikäraja ulottui jo tuolloin useisiin muihin lakeihin, kuten seksuaalipalvelujen ostamiseen nuorelta. Hallituksen mielestä paritus oli muuttunut myös entistä järjestäytyneemmäksi ja suunnitelmallisemmaksi toiminannaksi, jolloin hallitus katsoi, että joissain tuomioissa on ollut tarpeen nostaa sen aikaista rangaistustasoa. Nykyinen enimmäisrangaistus törkeästä parituksesta on kuusi vuotta vankeutta. Tarkemmat voimassa olevat tunnusmerkistöt molemmista rikoksista löytyvät tämän teoksen sivulta 6-7. (HE 34/2004, 103–104.)

Ihmiskauppa ja törkeä ihmiskauppa

Suomen RL:iin lisättiin kokonaan uusina säädöksi pykälät ihmiskaupasta ja törkeästä ihmiskaupasta (RL 25:3 ja 25:3 a §). Lainsäädäntövelvoitteiden taustalla vaikuttivat YK:n Palermon sopimuksen lisäpöytäkirja ihmiskaupasta sekä EU:n puitepäättös ihmiskaupan torjunnasta. Ihmiskaupaksi katsottavat rikokset arvioitiin aiemmin ihmisryöstöä koskevalla rangaistussäännöksellä. Säännös ihmisryöstöstä päätettiin korvata uudella törkeän ihmiskaupan säännöksellä. Enimmäisrangaistus säilyi entisellään, joka oli ihmisryöstö säännöksen aikaan kymmenen vuotta ehdotonta vankeutta. (HE 34/2004; HE 578/1995)

Lait muodostettiin edellä mainittujen kansainvälisten sopimusten velvoitteiden pohjalta. Sopimukset määrittivät kolme osa-alueetta, joka muodostivat ihmiskaupan määritelmän: eri tekotavat, teossa käytetyt keinot sekä teon tarkoituksen. Tekotapoina lakiin lisättiin muun muassa toisen valtaan ottaminen, luovuttaminen sekä kuljettaminen. Teossa käytettyinä

keinoina lakiin lisättiin toisen riippuvaisen aseman tai turvattoman tilan hyväksikäyttäminen. Teon tarkoituksella laissa tarkoitetaan taloudellista hyötymistä toisen saattamisen esimerkiksi pakkotyöhön tai muihin ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin. Tarkemmat voimassa olevat tunnusmerkitöt ihmiskaupasta ja törkeästä ihmiskaupasta löytyvät tämän opinnäytetyön sivuilta 4-5. (HE 34/2004, 106–109.)

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Oikeushenkilön rangaistusvastuu säädettiin ulottumaan nyt myös ihmiskaupaan, törkeään ihmiskaupaan sekä paritukseen ja törkeään paritukseen. Pykälän mukaan teosta riippuen sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään. Oikeushenkilöllä tarkoitetaan yksityisoikeudellista yhteisöä kuten yhdistystä ja osakeyhtiötä. Julkisoikeudellisella yhteisöllä taas tarkoitetaan esimerkiksi seurakuntaa, valtioita ja kuntayhtymää. (HE 34/2004, 105 ja 120; Savolainen, H. 2006, 52.)

Rikoslain 20:13 § oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottaminen paritukseen ja törkeään paritukseen perustui Lapsen oikeuksien yleissopimuksen lisäpöytäkirjaan lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta. Sen mukaan jokaisen sopimusvaltion on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta kansalliseen lainsäädäntöön saadaan myös säädökset oikeushenkilöiden vastuusta pöytäkirjassa mainittujen rikosten osalta. Yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan mukaan vastuu voi olla rikos-, siviili- tai hallinto-oikeudellista, mukailien sopimusvaltioiden soveltamia oikeusperiaatteita. (HE 34/2004, 105.)

Säännökset oikeushenkilön rangaistusvastuusta ihmiskaupassa ja törkeässä ihmiskaupassa rikoslain 25:10 §:ssä perustuvat Palermon yleissopimukseen. Itse ihmiskauppaa koskevassa lisäpöytäkirjassa ei erityisemmin mainita oikeushenkilön rangaistusvastuusta. Yleissopimuksen 10 artikla määrää, että oikeushenkilö tulee voida saattaa vastuuseen Palermon yleissopimuksen mukaisista rikoksista. Oikeushenkilön vastuu määritellään samoin kuin edellä oikeushenkilön rangaistusvastuusta parituksessa ja törkeässä parituksessa. Myös Lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja sisältää määräykset oikeushenkilön rangaistusvastuusta myös ihmiskaupparikoksessa. EU:n ihmiskauppaa koskevan puitepäätöksen 5 artiklan mukaisesti jäsenvaltioiden on huolehdittava, että oikeushenkilölle on mahdollista langettaa muun muassa tehokkaita ja varoittavia

seuraamuksia, joihin kuuluu rikosoikeudellisia tai muita sakkoja ja joihin voi myös kuulua muitakin seuraamuksia. (HE 34/2004, 120.)

5.2.3 Vuoden 2006 uudistukset

Vuonna 2006 hallitus esitti seksuaalipalveluiden ostamista yleisesti rangaistavaksi. Samalla ehdotettiin myös YK:n Palermon yleissopimuksen ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta koskevien lisäpöytäkirjojen hyväksymistä. Seksien ostamisen kriminalisoinnin tarvetta perusteltiin seksuaalipalvelujen kysynnän vähentämisellä, ihmiskauppa- ja paritusrikollisuuteen vaikuttamisella sekä heikossa asemassa olevien prostituoitujen suojelulla. Lopulta lakiin päädyttiin lisäämään uutena seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö 20:8 § ja säännöstä seksipalveluiden ostaminen nuorelta muutettiin. (221/2005, 1.)

Seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö

Hallituksen esityksessä 221/2005 ei suoranaisesti ehdotettu tämän rangaistussäännöksen säätämistä laiksi, vaan hallitus toi sen esille vaihtoehtoisena ratkaisuna seksipalveluiden ostamisen kriminalisoinnissa. Oikeusministeriön työryhmä ei ollut esityksen aikaan yksimielinen siitä, tulisiko seksipalvelujen osto kriminalisoida. Vain kolmannes oli sitä mieltä, että jos seksipalveluiden osto kriminalisoitaisiin, se tulisi kytkeä ihmiskauppaan tai paritukseen. Asiassa nähtiin enemmän negatiivisia kuin positiivisia puolia. Hallituksen esityksen mukaan ongelmallisena nähtiin muun muassa se, että tämä lisäehto ihmiskaupan tai parituksen uhrin hyväksikäytöstä johtaisi rangaistussäännöksen vähäiseen soveltamiseen näyttövaikeuksien vuoksi. Lopulta hallitus totesi, että mikäli seksipalvelujen ostamiseen toden teolla haluttaisiin puuttua, ei ostamista tulisi kytkeä ostamiseen mahdollisesti liittyviin rikoksiin ja kankeaan rikosprosessuaaliseen menettelyyn. (HE 221/2005, 19–21.)

Lakivaliokunta ei puoltanut hallituksen esitystä seksipalveluiden yleisestä rangaistavuudesta. Sen sijaan valiokunta teki muutoksia hallituksen esitykseen ja laki seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä astui voimaan. Seksikaupan kohteena oleva henkilö kytkettiin ihmiskauppaan ja paritukseen. Tämän tarkoituksena on valiokunnan mukaan

ihmiskaupan ja parituksen uhrien suojele. Valiokunnan perusratkaisussa tuotiin esille myös perustuslakivaliokunnan kanta asiaan. Perustuslakivaliokunnan mukaan hallituksen esityksen laaja-alaisuus ja siihen liittyvä etäännyminen perusoikeusjärjestelmään kiinnittyvistä pääasiallisista tavoitteista muodostavat ongelman sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta. Laki astui voimaan valiokunnan ehdotuksen esittämässä muodossa. (LaVM 10/2006.)

Seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta

Tätä säännöstä muutettiin siten, että sen paikkaa seksuaalirikoksia koskevassa 20 luvussa muutettiin 8a §:ksi. Pykälään päätettiin lisätä myös 2 momentti. Tämän mukaan se, joka käyttää 1 momentissa tarkoitettuja seksuaalipalveluja, joista toinen luvannut tai antanut korvauksen, tuomittaisiin seksipalvelujen ostamisesta nuorelta. Rangaistukset, joita päädyttiin korottamaan vuonna 2004, säilytettiin ennallaan.

5.3 Järjestyslaki

Järjestyslaki (HE 20/2002) säädettiin vuonna 2002. Hallituksen esityksen 20/2002 mukaan JL:n tarkoituksena on edistää yleistä järjestystä ja turvallisuutta yleisillä paikoilla ja samat säännökset ovat voimassa koko maassa. Suomen järjestyslakiin on sisällytetty prostituutiota koskeva säännös. Nykyinen JL 7 § määrittelee muut häiriötä aiheuttavat toimet. Näihin toimiin kuuluu ensimmäisen momentin mukaisesti seksuaalipalvelujen ostaminen ja myyminen yleisellä paikalla.

5.3.1 Muutokset katuprostituutioon vuonna 2002

Järjestyslakiin 7 §:ään sisällytettiin myös muu häiriötä aiheuttava toiminta, jonka 1 momentissa kiellettiin seksuaalipalveluiden ostaminen ja maksullinen tarjoaminen yleisellä paikalla. Tästä järjestysrikkomuksesta rangaistuksena sai sakkoa. Hallituksen esityksen mukaan katuprostituution lisääntyminen lähinnä Helsingissä pidettiin häiriötä aiheuttavana toimintana. Myöskään UL:n käännyttämisperusteita ei voitu soveltaa Suomessa toimiviin prostituoituihin, sillä poliisin arvion mukaan Helsingissä toimineiden prostituoitujen vähemmistö oli potentiaalisia käännyttävissä olevia ulkomaalaisia. Momentin säätämisperusteeksi luettiin myös katuprostituution aiheuttama moraalinen närkästys sekä

sen katsottiin myös häiritsevän yleistä järjestystä ja katurauhaa. Häiriön aiheuttajaksi katsottiin lähinnä seksipalveluiden ostajat, jotka kyselivät seksipalveluiden hintoja myös ei-prostituoiduilta. Tämän katsottiin loukkaavan ja häiritsevän naisia. (HE 20/2002.)

5.3.2 Muutokset vuonna 2006

Vuonna 2006 hallitus esitti seksipalveluiden ostamisen yleistä rangaistavuutta. Tämän myötä ehdotettiin myös muutosta JL:iin. Eesityksen mukaan seksuaalipalvelujen ostaminen yleisellä paikalla ei olisi enää rangaistavaa. (HE 221/2005, 1.)

Seksipalveluiden ostamista koskevaa säännöstä ei saatu läpi, joten JL:ssa kielletään edelleen järjestysrikkomuksena seksipalveluiden ostaminen ja maksullinen tarjoaminen. Momenttia kuitenkin täydennettiin siten, että nykyisessä momentissa viitataan myös RL:ssa rangaistavissa oleviin säännöksiin seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön (20:8§) sekä seksipalveluiden ostamiseen nuorelta (20:8a§). (HE 221/2005, 22.)

5.4 Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta on laadittu vuonna 1999 ja siihen on vuosien varrella sisällytetty ihmiskauppaa koskevia säännöksiä. Tämä laki sisältää säännöksen ihmiskaupan uhrin auttamisesta.

5.4.1 Ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmä käynnistyi vuonna 2006

Nämä seuraavat säännökset on lisätty lain 4 a lukuun vuonna 2006, jolloin myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä käynnistyi Suomessa:

- Ihmiskaupan uhrien auttaminen 4:25 a §
- Toimivaltainen viranomainen 4:25 b §
- Auttamisen vireille tulo 4:25 c §
- Moni ammatillinen arviointiryhmä 4:25 e §

- Asioiden käsittely moniammatillisessa arviointi ryhmässä 4:25 f §

Lakiin siis sisällytettiin säännökset ihmiskaupan uhreille annettavista palveluista sekä tukitoimia toteuttavasta auttamisjärjestelmästä. Nämä säännökset perustuvat HE 183/2006 mukaan valtioneuvoston vuonna 2005 hyväksymään ihmiskaupan vastaiseen toimintasuunnitelmaan. Säättämistarpeeseen vaikuttaneet syyt olivat kansainväliset lainsäädäntötarpeet. YK:n Palermon sopimus sekä sen ihmiskauppalisäpöytäkirja ja EN:n ihmiskaupan vastainen yleissopimus vaikuttivat osaltaan uusiin lainsäädännön tarpeisiin. Alaikäisten uhrien osalta Suomea sitoi YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. (HE 183/2006.)

6 ENNAKKORATKAISUT SUOMEN TUOMIOISTUIMISSA

Seuraavaksi käsitellään Suomen tuomioistuimissa annettuja tuomioita ihmiskaupasta ja sen ilmiöistä. Ratkaisujen esille tuomisella pyritään havainnollistamaan sitä, kuinka voimassaolevaa lakia tulkitaan tuomioistuimissa. Vähemmistövaltuutettu korostaakin kertomuksessaan, että ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutuminen on vahvasti sidoksissa siihen, kuinka tuomioistuimet soveltavat ja tulkitsevat ihmiskauppaa koskevia rangaistussäännöksiä ja niiden suhdetta ihmiskaupan lähirikoksiin. Lähteenä on käytetty tuomioistuinlauselmia ja vähemmistövaltuutetun vuoden 2010 kertomusta. (Biaudet 2010, 104.)

6.1 Törkeä ihmiskauppa

Vuoden 2006 heinäkuussa Helsingin käräjäoikeus antoi Suomen historian ensimmäisen ihmiskauppatuomion (R 06/5204), jossa oli asianomistajia kaiken kaikkiaan 14. Ainoastaan yhden asianomistajan kohdalla katsottiin ihmiskaupparikoksen tunnusmerkistön täyttyneen. Muiden asianomistajien kohdalla käräjäoikeus katsoi vastaajien syyllistyneen törkeään paritukseen. Nämä asianomistajat toimivat ihmiskaupparikoksen esitutkinnassa todistajan asemassa.

Virolais-suomalaisten rikollisjärjestön jäsenien katsottiin saattaneen virolaisen naisen prostituutioon, jonka katsottiin täyttävän törkeän ihmiskaupan rikostunnusmerkistön. Kehitysvammainen ja kielitaidoton nainen oli jo aiemmin syntyneen velan ja sakkomaksujen uhalla pakotettu lähtemään Suomeen. Suomesta naiselle oli luvattu työtä lastenhoitajana. Vähemmistövaltuutetun kertomuksen mukaan nainen teljettiin Suomessa helsinkiläiseen asuntoon, jossa hänet opetettiin prostituutioon. Virolaisnainen otti vastaan 3-15 asiakasta päivittäin saamatta itse siitä mitään taloudellista hyötyä. Rikollisryhmän jäsenet uhkasivat naista väkivallalla, mikäli tämä kieltäytyisi prostituutiosta. Kiinnijäämisen pelossa vastaajat lähettivät naisen Ruotsin kautta Viroon samalla uhkaillen tätä kertomasta kenellekään tapahtuneesta. Naisen kerrotaan kärsineen mielenterveysongelmista tapahtuneen jälkeen.

KäO katsoi, että ihmiskaupan rikostunnusmerkistön mukainen erehdytys, turvaton tila, riippuvainen asema sekä teon törkeä tekotapa toteutuivat tässä rikoksessa. Nainen erehdytettiin prostituoiduksi lupaamalla tälle lastenhoitajan työtä Suomesta. Koska nainen oli kehitysvammainen, katsottiin turvattoman tilan kriteerin täyttyneen. Riippuvainen asema muodostettiin velkasuhdetta koskevan uhkailun muodossa. Rikoksen katsottiin täyttäneen törkeän tunnusmerkistön kriteerit, sillä teko oli kohdistunut henkilöön, jonka kyky puolustaa itseään oli olennaisesti heikentynyt, ja teossa oli käytetty kavaluutta sekä uhkailtu väkivallalla.

6.2 Törkeä paritus

Edellä käydyssä törkeän ihmiskauppa rikoksen yhteydessä annettiin myös tuomiot törkeästä parituksesta. Asianomistajina oli kaiken kaikkiaan 14 naista. Vastaajina jutussa olivat saman virolais-suomalaisen rikollisjärjestön jäsenet, kuin edellä läpikäydyssä törkeässä ihmiskaupparikoksessa (R 06/5204).

Vähemmistövaltuutetun raportista selviää, että käräjäoikeus katsoi näiden kahden rikoksen eroiksi sen, että muut 13 naista olivat vapaaehtoisesti lähteneet Suomeen ja tietäneet joutuvansa tai ainakin ymmärtäneet, että he joutuisivat antamaan ”intiimipalvelua”. Naiset olivat ansainneet rahaa prostituutiollaan, jolle tuomioistuimien antoi myös merkitystä. Vaikka naiset olivat kertoneet myös heihin kohdistuneesta väkivallan uhasta, vetosi käräjäoikeus kuitenkin alkuperäiseen vapaaehtoisuuteen.

Käräjäoikeus myönsi asianomistajien aseman heikoksi, mutta katsoi ettei asianomistajien suhde vastaajiin ollut niin alisteinen, että heidän itsemääräämisoikeuttaan olisi katsottu loukatun kuten ihmiskaupassa. Tuomioistuimen perusteluista käy kuitenkin ilmi, että naisille oli asetettu työajat ja tavoitteet sekä ulkona liikkumista oli rajoitettu. Asetettuja sääntöjä oli valvottu ja niiden rikkomisesta oli annettu naisille sakkoja. Koska naisten kertoman mukaan he olivat maksaneet heille asetetut sakot ainakin osittain, katsoi tuomioistuimien, ettei naisten ja rikosten tekijöiden välillä ole syntynyt taloudellista riippuvuussuhdetta. Perusteluissaan tuomioistuimien oli nojannut eduskunnan lakivaliokunnan mietintöön (LaVM 4/2004), jossa ohjeistetaan tulkitsemaan rikostunnusmerkistön avoimia käsitteitä *riippuvainen asema* ja *turvaton tila* suppeasti. Lakivaliokunnan mietinnön mukaan ihmiskaupassa tekijän ja rikoksen kohteen

välinen alistussuhde on intensiivisempi ja kokonaisvaltaisempi kuin parituksessa. (Biaudet 2010, 107–108.)

Tapaus eteni Helsingin hovioikeuteen (R 06/2317), jossa syyttäjä lähti syyttämään vastaajia ihmiskaupasta kaikkien naisten osalta. HO huomioi naisille asetut liikkumisvapauden rajoitukset, väkivallalla uhkailut ja sakot, muttei katsonut tarpeelliseksi lähteä uudelleen arvioimaan käräjäoikeuden tulkintaa tältä osin ja ne miellettiin kuuluvan parituksen säännöiksi. (Biaudet 2010, 109.)

Turvaton tila ja riippuvainen asema

Kansallisen ihmiskaupparaportoinnin vuosikertomuksessa käydään selkeästi läpi mistä *turvaton tila* ja *riippuvainen asema* voivat mahdollisesti johtua. Kun arvioidaan turvattoman tilan tai riippuvaisen aseman hyväksikäyttöä, tulisi vähemmistövaltuutetun mukaan ottaa huomioon uhrin henkilökohtaiset ominaisuudet, tausta sekä uhrin ja tekijän välinen suhde. ”Turvaton tila voidaan ymmärtää henkilössä itsessään tai tämän elämäntilanteessa olevien seikkojen kautta, kun taas riippuvaisen aseman voidaan katsoa viittaavan epätasapainoiseen valtasuhteeseen uhrin ja tekijän välillä.” (Biaudet 2010, 123.)

Vähemmistövaltuutetun mukaan turvaton tila voi johtua esimerkiksi henkilön nuoresta iästä, vammaisuudesta, vakavasta sairaudesta, ulkomaalaisuudesta, päihderiippuvuudesta tai aikaisemmasta traumaattisesta kokemuksesta kuten seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai aikaisemmasta prostituutiosta. (Biaudet 2010, 123.)

Riippuvainen asema voi muodostua erilaisista suhteista tekijän ja uhrin välillä kuten velkasuhteesta, perhe-, sukulaisuus- tai parisuhteesta ja vuokrasuhteesta. Matkustusasiakirjojen kuten passin haltuunotto voidaan katsoa saavan aikaan riippuvaisuussuhteen tekijän ja uhrin välille. Uhri voi olla riippuvaisessa asemassa myös silloin, jos hänen laittomasta oleskelusta maassa uhataan kertoa viranomaisille (Biaudet 2010, 123.)

6.3 Laittoman maahantulon järjestäminen

Lappeenrannan käräjäoikeus käsitteli vuonna 2007 laittoman maahantulon järjestämistä koskevaa tapausta (R 2009/60). Vastaajana oli kaksi henkilöä. Syytetty A oli tuonut kolme alle 18-vuotiasta Venäjän federaation kansalaista Suomeen, joilla ei ollut maahantuloon vaadittavaa asianmukaista viisumia. Viisumit oli saatu väärin perustein Moskovasta Suomen suurlähetystöstä vuonna 2007. Viisumien mukaan nuorten oli tarkoitus osallistua Saariselällä venäläisten nuorten hiihtoleirille. Todellisuudessa yhden nuoren tarkoitus oli päästä Suomen ja Ruotsin kautta Norjaan. Kahden muun nuoren oli tarkoitus päästä Suomen ja Ruotsin kautta Saksaan. A saattoi 200 euron maksua vastaan, tietoisena väärin perustein saaduista viisumeista sekä matkan todellisesta tarkoituksesta nuoret junalla Moskovasta Helsinkiin. Rajalla A harhautti passintarkastuksessa ollutta rajavartijaa nuorten matkan tarkoituksesta mennä Saariselälle hiihtoleirille. Tämän jälkeen A luovutti nuoret Helsingin rautatieasemalla vastaaja B:lle, joka puolestaan oli järjestänyt jatkoyhteyden nuorille Helsingin Katajanokan matkustajasatamaan, mistä edelleen hankittiin laivaliput Ruotsiin. B oli A:n tavoin tietoinen nuorten todellisesta matkatarkoituksesta ja siitä, että viisumit oli saatu väärin perustein.

A:lle vaadittiin rangaistusta laittoman maahantulon järjestämisestä, koska tämä oli tuonut Suomeen kolme alle 18-vuotiasta Venäjän federaation kansalaista, joilla ei ollut maahantuloon tarvittavaa asianmukaista viisumia. B:lle vaadittiin rangaistusta myös laittoman maahantulon järjestämisestä, koska tämä oli yrittänyt tuoda Suomen kautta kolmanteen valtioon kolme alle 18-vuotiasta Venäjän federaation kansalaista, joilla ei ollut ollut maahantuloon vaadittavaa asianmukaista viisumia. Molemmat vastaajat kiistivät heille kohdistetut syytteet.

Käräjäoikeus hylkäsi syytteet vastaajien osalta nojaten kolmeen tulkinnanvaraiseen seikkaan tunnusmerkistön täyttymisen osalta. Syytteessä kuvattua tekoa ei voitu lukea vastaajien syyksi laillisuusperiaatteen sekä tulkintakiellon vastaajan vahingoksi vuoksi. Jutussa käräjäoikeus asetti kysymyksen alaiseksi sen, täyttyikö RL 17 luvun 8 §:n 1. momentin 1. kohdassa vaadittava tunnusmerkistö. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan henkilö, ”joka tuo tai yrittää tuoda Suomeen tai Suomen kautta muuhun maahan ulkomaalaisen, jolla ei ole maahantuloon vaadittavaa passia, muuta matkustusasiakirjaa, viisumia tai oleskelulupaa. . . on tuomittava *laittoman maahantulon järjestämisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.”

Käräjäoikeus katsoi tuomiossaan tulkinnanvaraiseksi seikaksi viisumin. Riittäisäksi tai vähintäänkin tulkinnan varaiseksi seikaksi osoittautui se, mitä asianmukaisen viisumin puuttumisella laissa tarkoitettiin. Tässä tapauksessa varsinaiseksi kysymykseksi nousikin se, tarkoitettiinko asianmukaisen maahantuloon vaadittavan viisumin puuttumisella myös sellaista tilannetta, jossa maahantulijalla on toki voimassa oleva viisumi, mutta viranomaiselle on viisumin saamiseksi annettu virheellistä tietoa itse matkan tarkoituksesta.

Toiseksi tulkinnanvaraiseksi seikaksi käräjäoikeus nosti valtiosopimusten tulkinnanvaraisuuden, jossa vääräksi matkustusasiakirjaksi tai henkilötodistukseksi katsottiin sellaiset, jotka oli myönnetty tai saatu laittomasti vääriä tietoja antamalla. Se tarkoitettiinko valtiosopimuksessa vääräksi matkustusasiakirjaksi myös viisumia, oli tulkinnan varainen seikka. Käräjäoikeuden mukaan muun muassa Schengenin rajasäännöstö erittelee matkustusasiakirjan ja viisumin erikseen eikä Suomen laki ei ota tähän seikkaan selkeästi kantaa.

Lopuksi käräjäoikeus totesi, että syyte koski ainoastaan laittoman maahantulon järjestämistä, tuomalla Suomeen ulkomaalaisen, jolta puuttui maahantuloon vaadittava asianmukainen viisumi. Syytteen ei siis voitu katsoa ulottuvan myös kuljetuksen järjestämiseen, välittämiseen tai väärän viisumin luovuttamiseen käytettäväksi maahantulon yhteydessä.

Asia eteni hovioikeuteen. HO ei lähtenyt muuttamaan käräjäoikeuden päätöstä. Hovioikeuden mukaan kolmella venäläisellä nuorella oli asianmukaiset voimassa olevat viisumit ulkomaalaislain 11 §:n 2 kohdan mukaisesti, vaikka ne olikin saatu vääriä tietoja antamalla. Hovioikeus nojasi perusteluissaan hallituksen esitykseen 34/2004. Tuomioistuimien katsoi myös, ettei RL 17 luvun 8 §:ssä pidetä vääränä sellaista viisumia, joka on saatu väärin tietojen perusteella.

Syyttäjälle myönnettiin valituslupa korkeimpaan oikeuteen, jossa tämä vaati hovioikeuden tuomion kumoamista ja asian palauttamista käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Vastajat A ja B vastasivat valitukseen ja vaativat valituksen hylkäämistä. KKO asetti keskeiseksi kysymykseksi sen, oliko nuorilla maahantuloon vaadittavat viisumit, koska tiedot viisumien saamiseksi olivat virheelliset. Korkein oikeus viittasi perusteluissaan hovioikeuden noteeraamaan seikkaan HE 34/2004, jossa todetaan, että rikoslain uudistamiseen käytetyn kansainvälisen sopimuksen väärän tai väärennetyn asiakirjan käsitteet ovat niin laajoja, ettei nykyinen RL 17:8 § kata niitä kaikkia. Tämän vuoksi oli perusteltua katsoa, että maahan

tulevalla ulkomaalaisella henkilöllä on RL 17:8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu maahantuloon vaadittava viisumi, jos hänellä on voimassa oleva vaaditunlainen viisumi vaikka se olisikin saatu väärää tietoa antamalla.

Korkein oikeus päätti, etteivät vastaajat A ja B ole syyllistyneet RL 17:8 n 1 momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettyyn laittoman maahantulon järjestämiseen. Näin ollen Korkein oikeus ei lähtenyt muuttamaan hovioikeuden tuomiota.

6.4 Kiskonnan tapainen työsyryntä

Helsingin hovioikeudessa (R 07/92) ratkaistiin vuonna 2008 työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvää tapausta, jota myös vähemmistövaltuutettu käy läpi raportissaan. Vastaaajina jutussa olivat harjoitteluihin ja vaihto-ohjelmiin erikoistunut yritys sekä sen työnantajat.

Vuonna 2004 ko. yritys houkutteli nuoria opiskelijoita Bulgariasta, Latviasta ja Puolasta oman alan kesätöihin Suomeen. Työntekijät joutuivat työskentelemään pitkiä päiviä puutteellisin työvälinein. Luvattu työ ei myöskään liittynyt ulkomaalaisten nuorten opintoihin. He joutuivat työskentelemään rakennustyömailla, elintarvikealalla sekä muilla eri aloilla, ja he olivat alipalkattuja. Palkaksi heille oli luvattu 1000–2000 euron palkkasaatavia, mutta todellisuudessa he saivat palkkaa kuukaudessa vain noin 500 euron verran. Välitysfirman lupaamaa kielikoulutusta tai kulttuuriohjelmaa ei myöskään järjestetty.

Opiskelijoiden mukaan he olivat maksaneet yritykselle välityspalvelusta ja matkasta yli 1000 euroa. Nuorten mukaan matkaa varten otettiin lainaa sukulaisilta ja perheiltä. Jotkut opiskelijoista kertoivat, etteivät he voineet lopettaa työntekoa Suomessa jo matkakulujen vuoksi kertyneiden entisten velkojen vuoksi. Esitutkinnassa oli selvinnyt, että myös nuorten perheitä oli uhkailtu. Nuorille oli lupailtu myös työlupaa, mikäli heidän työpanoksensa miellyttäisi työnantajia.

Hovioikeus katsoi, että työnvälitykseen ja vaihto-ohjelmiin erikoistunut yritys syyllistyi kiskonnan tapaiseen työsyryntään. Myös työnantajien kohdalla hovioikeuden tuomio oli sama yrityksen kanssa. (Biaudet 2010, 137.)

7 IHMISKAUPAN UHRIEN AUTTAMISJÄRJESTELMÄ

Vuoden 2005 syksyllä asetettiin työministeriön toimesta poikkihallinnollinen työryhmä, jonka tarkoituksena oli selvittää, kuinka ihmiskaupan uhrien auttaminen järjestetään Suomessa. Vuoden 2006 kesällä työryhmä julkisti raporttinsa, jossa ehdotettiin erityisen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän käynnistämistä. Raportissaan työryhmä ehdotti, että tämä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä perustettaisiin turvapaikkahakijoiden vastaanottojärjestelmän yhteyteen. Auttamisjärjestelmä aloitti toimintansa epävirallisesti jo samana vuonna. Ohjausryhmä, joka perustettiin arvioimaan toimenpiteiden onnistuneisuus tuli myös laatia myöhemmin tarkennettu toimintasuunnitelma. (Biaudet 2010, 38–39.)

Tästä vuoden 2005 raportista on laadittu tarkennettu ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma, josta valtioneuvosto teki periaatepäätöksen kesällä 2008. Tarkennetusta raportista selviää, että ohjausryhmän puheenjohtajana ja ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinoijana toimii sisäasiainministeriö. Koordinoiviksi tahoiksi nimettiin Oulun ja Joutsenon turvapaikkahakijoiden vastaanottokeskukset. Oulun turvapaikkahakijoiden vastaanottokeskus ottaa vastaan alaikäiset, ilman huoltajaa maahan saapuneet uhrin. Joutsenon vastaanottokeskus ottaa vastaavasti aikuisia ihmiskaupan uhreja, ryhmiä ja perheitä. Tarkennettu toimintasuunnitelma perustuu, kuten aikaisempikin toimintasuunnitelma, ihmisoikeusperusteiselle ja uhrikeskeiselle lähestymistavalle. (Biaudet 2010, 39; Virtanen & Mikkola 2008, 2 ja 6.)

7.1 Toimintaperiaate

Vähemmistövaltuutettu käy läpi raportissaan ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaa sekä hän myös arvioi sen onnistuneisuutta. Vähemmistövaltuutetun mukaan auttamistoimien tavoitteeksi asetettiin uhrin voimaannuttaminen ja uudelleen uhriutumisen ehkäiseminen. Koko toiminnan perustaksi asetettiin ihmisoikeuslähtöinen näkökulma. Toimintajärjestelmä tarjoaa erilaisia palveluita tunnistetuille ihmiskaupan uhreille. Tarjolla olevia palveluita tällä hetkellä ovat etsivä työ, kriisiapu, uhrien tukipalvelut kuten asuminen, toimeentulo ja terveyspalvelut, oikeudellinen apu ja neuvonta sekä kotouttaminen. Auttamisjärjestelmän asiakkaaksi pääseminen tarkoittaa käytännössä sitä, että

vastaanottokeskus järjestää ja /tai maksaa uhrin asumisen ja muut palvelut. (Biaudet 2010, 38, 51 ja 42.)

7.1.1 Lainsäädäntö

Ihmiskaupan uhrien auttamisesta säädetään laissa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 1269/2006. Lain 2 §:n 5. ja 6. kohdat määrittelevät ihmiskaupan uhrin sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen. Lain mukaan ihmiskaupan uhriksi katsotaan henkilö, joka *on ilmeisesti* avuntarpeessa jouduttuaan ihmiskaupan kohteeksi tai tämä on erityisen avun tarpeessa ihmiskaupparikosta tutkittaessa. Laki vahvistaa auttamisjärjestelmän toimintaperiaatetta siitä, että pelkkä epäily henkilön uhrin asemasta pitäisi riittää auttamisjärjestelmän piiriin pääsemisestä. 2:6 §: n mukaan ihmiskaupan uhrien auttamisella tarkoitetaan vastaanottokeskuksen tarjoamia palveluja ja tukitoimia. Näiden tarkoituksena on pitää huolta ihmiskaupan uhreista ja heidän toimeentulostaan sekä edistää heidän kotoutumistaan ja toipumistaan turvallista paluuta varten. Säännöksiä ihmiskaupan uhrista voidaan soveltaa henkilöön, jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu harkinta-aika tai oleskelulupa.

7.2 Prosessi

Ihmiskaupan uhrin oikeuksiin kuuluu Suomen lainsäädännön ja kansainvälisten velvoitteiden valossa kansalliseen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään pääseminen. Lähtökohtana auttamisjärjestelmään pääsemisenä on se, että uhri tunnistetaan ihmiskaupan uhriksi. Auttamisjärjestelmään pääseminen ei edellytä rikostutkintaa, vaan jo pelkkä epäily ihmiskaupasta riittää henkilön pääsemiseen auttamisjärjestelmän piiriin. Vähemmistövaltuutetun mukaan ensisijaisiksi tunnistajatahoiksi ovat nimettyinä muun muassa rajatarkastusviranomaiset, Maahanmuuttovirasto, poliisi, työsuojelupiirit, terveydenhuolto, työmarkkinajärjestöt, turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskukset sekä yksityiset tahot. Mikäli uhria ei tunnisteta, ei hänellä ole lainmukaista oikeutta päästä auttamisjärjestelmän piiriin. (Biaudet 2010, 42–43.)

Vähemmistövaltuutettu epäilee, ettei esitutkintaviranomaisilla ole riittävästi tietoa ihmiskaupasta, jotta he osaisivat tunnistaa uhrin ja ohjata tämän auttamisjärjestelmän piiriin. Vähemmistövaltuutetun mukaan poliisin edustajat ovat tuoneet useissa yhteyksissä esille sen, ettei heille ole merkityksellistä ovatko vastaajat tuomioistuimessa syytettyinä törkeästä parituksesta tai ihmiskaupasta. Poliisin perustelee kantaansa siten, että paritus ja ihmiskaupparikosten rangaistusasteikot ovat käytännössä niin yhtenevät. (Biaudet 2010, 48 ja 118.)

Vähemmistövaltuutetun mukaan vastaanottokeskukset edellyttävät auttamisjärjestelmään esitetystä uhrista kirjallista esitystä, jonka toivotaan sisältävän henkilön perustiedot, perustelut auttamisjärjestelmään ottamisesta sekä tiedoksi-osoitteen. Lain 4a luvun 25c §:n mukaan esityksen voi laatia uhri itse, viranomainen taikka yksityinen tai julkinen palvelujen tuottaja. Epäiltyä uhria ei voida ilman tämän suostumusta ohjata auttamisjärjestelmän piiriin, vaan siihen edellytetään aina henkilön omaa suostumusta. Vähemmistövaltuutetun mielestä kirjallinen menettelytapa on selkeä, mutta hän korostaa kuitenkin sitä, ettei esitysvaiheessa tarvitsisi olla tarkkaa selvitystä ihmiskaupassa uhriutumisen, vaan pelkät viitteet uhriutumisesta tulisi riittää. (Biaudet 2010, 50–51.)

7.3 Haasteet

Suomen ihmiskaupan vastaisen toiminnan ylivoimaisesti suurin haaste on uhrin tunnistaminen niin vähemmistövaltuutetun kuin tarkennetun ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman mukaan. Vähemmistövaltuutetun mielestä asianmukaisella tunnistamisella on ratkaiseva merkitys uhrin lainmukaisiin oikeuksiin kuten apuun ja suojeluun. Tunnistamaton uhri jää auttamisjärjestelmän ulkopuolelle eikä saa mahdollisuutta jäädä Suomeen ihmiskaupan uhrina. Tämä voidaan jopa poistaa maasta, jos tätä pidetään osallisena laittoman maahantulon järjestämiseen uhrin aseman sijasta. (Biaudet 2010, 11; Virtanen & Mikkola 2008, 3.)

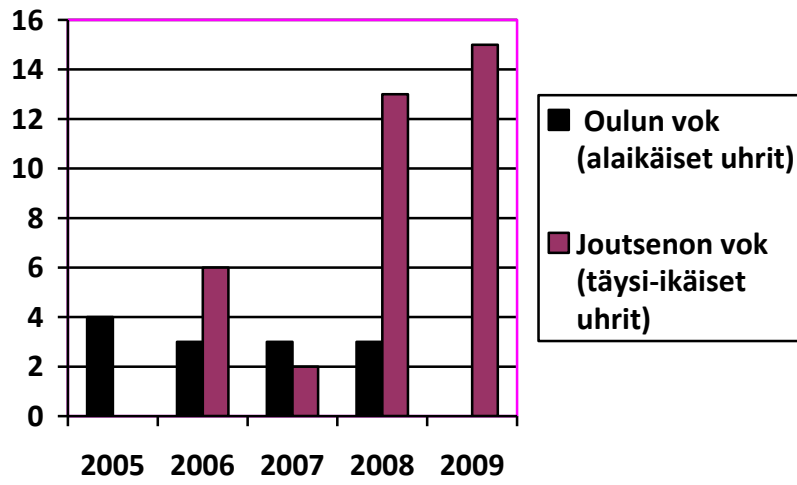
7.4 Uhrien määrät vastaanottokeskuksissa

Vähemmistövaltuutetun raportista selviää Oulun ja Joutsenon vastaanottokeskuksiin otettujen uhrien lukumäärät vuosilta 2005–2009. Tiedot ovat ajalta 1.1. – 15.12.2009. Vähemmistövaltuutetun selvitysten mukaan aikuisten uhrien kokonaismäärästä 27 uhrin hyväksikäyttö on ollut työperäistä ja kahdeksan uhrin hyväksikäyttö on ollut seksuaalista. Työperäisestä hyväksikäytöstä kärsineet uhrin ovat tulleet auttamisjärjestelmän piiriin viranomaisten toimesta, samoin enemmistö myös seksuaalisen hyväksikäytön uhreista. Vähemmistövaltuutetun mukaan kolmannen sektorin toimijoilla on ollut kuitenkin merkittävä rooli seksuaalisen hyväksikäytön uhrien ohjautumisella auttamisjärjestelmään. Vähemmistövaltuutettu korostaa, että kolmannen sektorin toimijoilla on paremmat mahdollisuudet tavoittaa kaikista

haavoittuneimmassa asemassa olevat uhrin, jotka eivät uskalla tai osaa turvautua viranomaisiin. (Biaudet 2010, 44 ja 49.)

Alaikäiset ihmiskaupan uhrin ovat ohjautuneet auttamisjärjestelmän piiriin viranomaisten toimesta. Vähemmistövaltuutetun mukaan heidän hyväksikäyttötarkoituksen todentaminen on aikuisia uhreja vaikeampaa, sillä alaikäisten joukossa on ollut runsaasti kauttakulutus tapauksia. Tällöin heidän mahdollisesta hyväksikäytöstä kohdemaassa ei ole saatu näyttöä. Kahden lapsen kohdalla heidän katsottiin uhrin joutuneen jo aikaisemmin jossain muualla kuin Suomessa ja yhdessä tapauksessa Suomen viranomaiset epäilivät alaikäisen joutuvan pakkoavioliittoon, jonka vuoksi tämä otettiin auttamisjärjestelmään. Osa auttamisjärjestelmään hyväksytyistä alaikäisistä on otettu sisään jo pelkän epäilyn vuoksi, että kohdemaassa he joutuisivat ihmiskaupan uhreiksi (Biaudet 2010, 45.)

Taulukko 6. Ihmiskaupan uhrien määrät vuosina 2005–2009 Joutsenon ja Oulun vastaanottokeskuksissa.

Lähde: Biaudet 2010, 44.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Suomen lainsäädäntö on kehittynyt viimeisen vuosikymmenen aikana paljon. Lainsäädäntötarpeet ovat kuitenkin pääosin kummunneet Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista, eivät niinkään Suomen itsenäisistä lakialoitteista. Lähes kaikki kansainväliset sopimukset on pyritty sisällyttämään Suomen lainsäädäntöön tavalla tai toisella. Lainsäädännön tulee olla kansalaisille selkeä jotta siitä voitaisiin tulkita, millainen toiminta on yhteiskunnassamme kiellettyä ja millainen sallittua. Yleinen ajatus oikeasta ja väärästä muodostuneen lainsäädännön pohjalta. Tämän vuoksi lainsäädännön pitäminen ajan tasalla on tärkeää yhteiskunnan toimivuuden kannalta.

Vuosi 2004 oli lainsäädännöllisesti merkittävä, koska silloin rikoslakiin lisättiin muun muassa ihmiskauppaa koskevat tunnusmerkistöt sekä törkeää paritusta koskeva tunnusmerkistö. Poliisin tutkintaan on päätynyt vuodesta 2004 lähes tasaiseen kasvutahtiin ihmiskauppana tutkittuja tapauksia. Tunnusmerkistöt ovat hyvin selkeät, mutta ilmeisesti vaikeat tulkita ja soveltaa käytännössä. Koska tuomioita esimerkiksi ihmiskaupasta on annettu vähän verrattuna paritustuomioiden määrään, on säädettyä lakia entistäkin vaikeampaa soveltaa käytäntöön, kun kokemusta vastaavista jutuista on vähän. Vuonna 2006 Helsingin käräjäoikeuden käsittelemässä ihmiskauppa jutussa katsottiin vain yhden henkilön joutuneen törkeän ihmiskaupaksi laskettavan hyväksikäytön uhriksi. 13 muun naisen kohdalla vastaajat saivat tuomion törkeästä parituksesta sen vuoksi, että naiset olivat lähteneet Suomeen vapaaehtoisesti jollain tasolla ymmärtäen tulevan työnkuvan. Tuntuu, että näytön tutkinta ja soveltaminen olemassa oleviin lakeihin on hieman varovaista. Asiaa aletaan käsitellä ihmiskauppana, kun se tuntuu olevan ”täysin selvää pässin lihaa”. Ihmiskauppa nimikettä tulisi jo esitutkinnassa käyttää rohkeammin, mikäli viitteitä ihmiskaupparikokseen löytyy. Jo Palermon sopimuksen lisäpöytäkirja 70–71/2006 velvoittaa suojelemaan ihmiskaupan uhreja sekä kunnioittamaan täysimääräisesti heidän ihmisoikeuksiaan. Myös EN ihmiskauppaa koskevan yleissopimuksen sisältöä tulisi palauttaa mieliin, vaikka sen voimaansaattaminen on toistaiseksi vielä kesken.

Olemassa olevien lakien tulkitseminen esitutkinnassa ja tuomioistuimissa ei missään nimessä ole toivotonta, mutta varovaisena sitä voitaneen pitää. On ymmärrettävää, että rikoksia tutkittaessa on oltava tarkkana, millaisen tunnusmerkistön tehty rikos täyttää. Koska vastaaja on syytön kunnes toisin todistetaan, on varovaisuus erittäin ymmärrettävää.

Seksipalveluiden osto ja myynti - ”poliittinen kuumaperuna”

Suomen lainsäädännön mukaan ihmiskauppa ja tässä opinnäytetyössä ilmiöiksi kutsutut rikokset ovat selkeästi lain mukaisesti kiellettyjä, ja niistä saa joko sakko- tai vankeusrangaistuksen. Prostituutiota koskevat lait ovat sen sijaan hiukan moniulotteisempia. Ostajan tulee tietää kahta lakia tulkiten, milloin ja missä tarjotut seksipalvelut ovat sallittuja tai lain mukaan kiellettyjä. Tämä on ollut kiivas poliittinen kysymys jo jonkin aikaa. Hallitus esitti vuonna 2005 seksipalveluiden ostamisen yleistä rangaistavuutta, mutta esitys kaatui valiokunnan käsittelyssä. Seksipalveluiden kriminalisoinnissa tuntuu olevan viranomaisten kannalta enemmän negatiivisia kuin positiivisia vaikutuksia. Ihmiskauppaa ja paritusrikollisuutta ajatellen on kuitenkin edistyksestä, että rikoslaissa kriminalisoidaan erityisesti näiden hyväksikäyttörikosten uhreilta ostetut seksipalvelut. Näin ollen säilytettiin lainsäädännöllinen ero vapaaehtoisella prostituutiolla ja toisen hyväksikäyttämällä. Kuten Kontulan väitöstutkimuksesta selviää, seksipalveluiden myyminen on toisille omien valintojen kautta tehty päätös harjoittaa tämän kaltaista ammattia. Rikosoikeudellisesti olisi mitä luultavimmin mahdotonta ottaa kantaa niihin moitittaviin syihin, jotka johtavat henkilön päätökseen ryhtyä seksityöläiseksi. Koska kysynnän ja tarjonnan laki kohtaavat tässäkin suhteessa, on päävastuu seksipalveluiden ostamisen ”laadun” suhteen ostajalla. Olosuhteiden perusteella tehtävä valinta seksipalveluiden ostamisesta voidaan kiteyttää arkipäiväiseen esimerkkiin: Ostatko vapaan kanan munia vai häkissä munineen kanan munia? Lainsäädännön katsotaan näin turvaavan ihmiskaupan ja parituksen uhrien oikeudet sekä alaikäisen henkilön oikeudet. Samalla laki antaa kuitenkin vapauden harjoittaa seksityötä vapaaehtoisesti.

UL antaa puolestaan mielenkiintoisen sävöksen seksipalveluiden myymiseen. Vapaaehtoinen seksipalveluiden myyminen ei ole kiellettyä minkään lain mukaan, mutta UL:n puitteissa Suomeen pyrkivä henkilö voidaan käännättää, mikäli tämän epäillään perustellusti myyvän seksipalveluita Suomessa. Tällä otetaan ilmeisesti kantaa prostituution yleiseen paheksuntaan ja samalla yritetään vähentää Suomen houkuttelevuutta prostituutiokenttänä.

Uhrin tunnistamisen haastavuus

Vuoden 2006 lainsäädäntötoimet olivat ihmiskaupan uhrin kannalta merkittäviä. Ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmä aloitti toimintansa ja antoi uhreille mahdollisuuden päästä auttamisjärjestelmän piiriin.

Ihmiskaupparikosta tutkittaessa lineaarisesti etenevän tapahtumaketjun tärkein osa sijoittuu alkuun, uhrin tunnistamiseen. Hyväksikäytetty henkilö täytyy ensin tunnistaa ihmiskaupan uhriksi tai perustellusti epäillä tämän olevan ihmiskaupan uhri, jotta tämä saa apua ja rikosta aletaan tutkia. Myös vähemmistövaltuutettu sekä päivitetty Ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma (2008) toteavat uhrin tunnistamisen olevan haasteista se kaikista suurin. Vaikka Suomen lainsäädäntö kuvaa selkeästi ihmiskaupparikoksen tunnusmerkistöä, ei siitä ole apua, jos uhria ei tunnisteta. Pahimmillaan tunnistamaton uhri käännytetään pois maasta ja palautetaan kotimaahansa, jossa riski joutua hyväksikäytetyksi on jälleen realistinen. Vaikka poliisi on myös Ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman puolesta nimitetty ensisijaiseksi ihmiskaupan uhrin tunnistaja tahoksi, poliisin kanta asiaan on jopa häkellyttävä. Koska uhrin asema esimerkiksi oikeudessa ratkaistaan poliisin käyttämän esitutkintarikosnimikkeen mukaisesti, tulisi pohjatyö tehdä huolella ja ottaa herkemmin huomioon mahdolliset viitteet ihmiskauppa rikokseen. Se, että poliisille on yhdentekevää syytetäänkö vastaajia ihmiskaupasta vai jostain sen lähirikoksesta rangaistusasteikkojen samankaltaisuuden vuoksi, on vähintäänkin hämmentävää poliisille asetettujen velvollisuuksien vuoksi. Myös lainsäädäntötyö ihmiskaupan uhrin oikeuksista on ollut tällöin turhaa, jos sitä ei tarvitse edes soveltaa. On toki ymmärrettävää, että ihmiskaupparikosten tutkinta on varmasti hyvin vaikeaa sen järjestäytyneen piilorikollisuuden vuoksi, mutta siltikin tutkinnassa tulisi panostaa niin sanotusti laatuun, eikä määrään. Hyväksikäytetyn henkilön oikeudet apuun ja suojeluun katoavat tuhkana tuuleen, kun asiaa tutkitaan väärällä rikosnimikkeellä.

Riittämättömät lasta suojelevat lait

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen lisäpöytäkirjan ratifioimisprosessi on kestänyt tähän hetkeen tultaessa jo kymmenen vuotta. Lisäpöytäkirja edellyttää lainsäädännöllisiä toimia ja edellyttää tiettyjen tunnusmerkistöjen löytymisen jokaisen jäsenvaltion RL:sta. Tällä hetkellä alle 18-vuotiasta lasta suojelevat ihmiskaupan ja parituksen säännökset sekä seksipalveluiden ostaminen nuorelta ja seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä koskeva

säännös. Sopimuksen sisältämät lainsäädännölliset vaatimukset ulottuvat kuitenkin paljon laajemmalle kuin mitä tämän hetkinen lainsäädäntö kattaa. Käsite ”alle 18-vuotias” on hyvin laaja. Pelkästään jo yleistiedon tasolla voidaan todeta, että esimerkiksi alle 10-vuotias lapsi painii täysin eri sarjassa, kuin teini-ikään ehtinyt lapsi jo henkisen kehittyneisyydenkin vuoksi. Teini-ikäinen on jo mitä luultavimmin omaksunut oikeiden ja väärin tekojen merkityksen ja osaa jo kyseenalaistaa asioita, toisin kuin pieni lapsi. Suomen tämän hetkinen lainsäädäntö ei ole tarpeeksi kattava turvaamaan lapsen oikeuksia. Sopimus tulisi ratifioida mahdollisimman pian ja vaadittavat säännökset tulisi lisätä RL:iin. Ei liene kuitenkaan tarpeen muuttaa lasta koskevaa 18 vuoden ikärajaa, sillä lapsi on aina yksilö ja voi kehittyä henkisesti ja fyysisesti muista poikkeavalla tavalla.

Kysynnän ja tarjonnan laki

Ihmiskaupan ja näiden käsiteltyjen ilmiöiden taustalla näyttäisi vaikuttavan niin sanottu kysynnän ja tarjonnan laki. Kun halvalla työvoimalle ja seksipalveluille on kysyntää, tarvitaan enää näitä palvelun tarjoajia ja organisoijia. Kun vapaaehtoista työvoimaa ei ole riittävästi, aletaan työvoimaa hankkia muualta ja epämääräisin keinoin. On hankalaa jälkeinpäin pohtia sitä, olisiko tiukempi lainsäädäntö jo vuosikymmeniä tai jopa vuosisatoja sitten voinut vaikuttaa esimerkiksi seksipalveluiden kysyntään ja sitä kautta tarjontaan. Uskon, että ihmiskaupan taustalla vaikuttaa juuri tämä seksipalveluiden kysynnän määrä ja tarjonnan vähäisyys vapaaehtoisten henkilöiden osalta. Jos seksipalveluiden ostaminen ja myyminen olisi ollut alun perin kiellettyä, siitä olisi voinut syntyä yhteiskunnallinen tabu. Nyt jälkeinpäin on vähintäänkin yhtä hankalaa pohtia sitä, pitäisikö seksipalveluiden osto ja myyminen kieltää kokonaisuudessaan, kuin kirjoittaa lainsäädännöllistä historiaa uusiksi. Tämän päivän poliittisessa vaakakupissa painavat niin prostituoidun oikeudet ja toisaalta tehokkaammat keinot puuttua paremmin ihmiskauppa- ja paritusrikoksiin. Asia on hyvin monimutkainen molemmilta kannoilta katsottuna. Asiaan perehdyttyäni henkilökohtainen kantani seksipalveluiden ostamisen ja myymisen täyskiellon kannalta kääntyi. En usko, että tänä päivänä mikään laki yksistään kykenee täysin estämään ihmiskaupan ja sen ilmiöiden kaltaisia ihmisoikeusrikkouksia. Sen sijaan kannatan kovempia rangaistusasteikkoja sekä rohkeutta antaa kovempia tuomioita.

LÄHTEET

KIRJALLISUUS

Fontaine, P. 2007. 12 oppituntia Euroopasta. Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, Luxemburg.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

Mikkola, T., Virtanen, M. 2008. Ihmiskaupan vastainen tarkennettu toimintasuunnitelma. Sisäasiainministeriön julkaisuja 27/2008.

Kontula, A. 2005. Prostituutio Suomessa. Helsinki, SEXPO-säätiö.

Savolainen, H., Suojanen, K., Vanhanen, P. 2006. Opi oikeutta. Tradenomin käsikirja. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

Vähemmistövaltuutettu Eva Biaudet. Kansallisen ihmiskaupparaportoinnin kertomus 2010. Porvoo 2010, Painoyhtymä Oy.

VIRALLISLÄHTEET

Järjestyslaki 2003/612

Rikoslaki 2004/650

Ulkomaalaislaki 619/2006

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikkahakijoiden vastaanotosta 1999/493

Laki rikoslain muuttamisesta 578/1995. Luettu: 15.10.2010

Euroopan neuvoston direktiivin oleskeluluvasta, joka myönnetään yhteistyötä toimivaltaisen viranomaisen kanssa tekeville kolmansien maiden kansalaisille(2004/81/EY). Luettu: 6.10.2010

Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus SopS 18–19/1990. Luettu 5.10.2010

Europa. Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä. Amsterdamin sopimus.
Luettu 5.10.2010

Europa. Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä. 2007. Neuvoston puitepäätös ihmiskaupan torjunnasta. Luettu 6.10.2010

Europa. Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä. 2010. Perusoikeuskirja.
Luettu: 12.10.2010

Euroopan unionin virallinen lehti. Euroopan unionin perusoikeuskirja (2010/C 83/02).
Luettu: 12.10.2010

Hallituksen esitys Eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi. 6/1997. Luettu: 22.10.2010

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi turvallisuuden edistämistä yleisillä paikoilla koskevien säännösten uudistamiseksi. HE 20/2002. Luettu: 26.10.2010

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. 34/2004. Luettu 11.10.2010

Hallituksen esitys Eduskunnalle kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta koskevien lisäpöytäkirjojen hyväksymisestä ja niiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaan saattamisesta sekä laeiksi rikoslain 20 luvun ja järjestyslain 7 ja 16 § muuttamisesta. 221/2005. Luettu: 15.10.2010.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 5 ja 10 § muuttamisesta. 32/2006. Luettu: 10.10.2010.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikkahakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta. HE 183/2006. Luettu: 26.10.2010

ILO:n yleissopimus lapsityön pahimpien muotojen kieltämisestä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi SopS 16/2000. Luettu: 11.10.2010

Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus SopS 68/1986.
Luettu: 29.9.2010

Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen valinnainen lisäpöytäkirja SopS 21/2001. Luettu: 13.10.2010

Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdisyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta SopS 70-71/2006. Luettu: 29.9.2010.

Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirja maitse, meritse ja ilmateitse tapahtuvan maahanmuuttajien salakuljetuksen kieltämisestä SopS 73/2006. Luettu: 29.9.2010.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntö SopS 55-56/2002.
Luettu: 4.10.2010

Lakivaliokunnan mietintö 10/2006 vp. LaVM 10/2006 vp - HE 221/2005 vp. Luettu: 25.10.2010

Yleissopimus ihmisten kaupan ja toisten prostituutiosta hyötymisen tukahduttamisesta SopS 33/1972. Luettu: 16.9.2010

Yleissopimus lapsen oikeuksista SopS 59–60/1991. Luettu: 5.10.2010

TUOMIOISTUINRATKAISUT

Lappeenrannan käräjäoikeus R2009/60
Helsingin käräjäoikeus R06/5204
Helsingin hovioikeus R06/2317
Helsingin hovioikeus R07/92

INTERNET-LÄHTEET

Ihmiskauppa. Olen olemassa. Auttamisjärjestelmä.
Saatavilla: http://www.ihmiskauppa.fi/haetko_apua/uhrien_auttamisjarjestelma/
Luettu 6.10.2010

Kansanvalta. 2006. Suomalainen oikeusvaltio: Oikeudet Suomessa. Saatavilla:
<http://www.kansanvalta.fi/Etusivu/Oikeudet/Suomalainenoikeusvaltio>
Luettu 29.9.2010

Sisäasiainministeriö. 2010. Laittoman maahanmuuton torjunta.

Saatavilla:

<http://www.intermin.fi/intermin/home.nsf/pages/96340EF3A2135896C22575E1002051A4>

Luettu 5.9.2010

Suomen ulkoasiainministeriö. Suomen pysyvä edustusto, Yhdistyneet Kansakunnat, New York. Suomi YK:ssa. Saatavilla:

<http://www.finlandun.org/public/default.aspx?nodeid=35893&contentlan=1&culture=fi-FI>

Luettu 29.9.2010

Suvaitsevaisuus Länsi-Euroopassa. Rasismin historia, orjuus. Aristoteles orjuudesta.

Saatavilla: <http://www.lyseo.edu.ouka.fi/suvaitsevaisuus/historia/orjuus/aristot.html>

Luettu: 22.9.2010

Tapanainen, M. 2005. Ihmiskaupan kolme elementtiä. Kehitysyhteistyön palvelukeskus (KEPA). Saatavilla: <http://www.kepa.fi/kumppani/4044/>

Luettu: 20.9.2010

Yhdistyneet Kansakunnat. 2008. Saatavilla:

<http://www.kadettikunta.fi/turvallisuus/yk/index.htm>

Luettu 29.9.2010

HAASTATTELUT

Ikonen, J. 2010. Tilastot rikosnimikkeiden mukaan vuodesta 2003–2010. Keskusrikospoliisi.

LIIITEET

